

Täysistunto

Torstai 6.10.2016 klo 16.00—18.33

Täysistunto alkoi klo 16.00. Täysistunto päättyi klo 18.33.

Puhetta johti ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen (16.00—18.33).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Päiväjärjestyksen 2. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen paikalla oleville ministereille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan.

2.1. Suullinen kysymys leikkauksista vanhustenhuollon hoitajamitoituksessa (Tuula Haatainen sd)

Suullinen kysymys SKT 94/2016 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Edustaja Haatainen.

Keskustelu

16.01 **Tuula Haatainen sd:** Arvoisa puhemies! Tänään on vanhustenviikko. Erityisesti tällä viikolla ikäihmisten rooli ja arvokas vanhuus nostetaan Suomessa esille. Tätä vanhustenviikkoa on moni ikäihminen joutunut viettämään varsin apeissa tunnelmissa, kun hallitus on ilmoittanut leikkauksista vanhustenhoitoon ja hoitajamitoituksiin.

Ministeri Rehula, kaksi viikkoa sitten kyselytunnilla me vetosimme teihin: perukaa hoitajamitoituksen leikkaus. Teiltä ei varmaan ole voinut jäädä huomaamatta, minkälainen ikäihmisten, omaisten ja hoitajien kansanliike on noussut esittämäänsä leikkausta vastaan inhimillisen vanhustenhoidon puolesta. Siksi kysynkin nyt teiltä, arvoisa ministeri: ettekö te voisi harkita vielä tätä leikkausta ja peruuttaa nämä hoitajamitoitusten leikkaukset ja turvata meidän ikääntyneille kansalaisille turvallisen vanhuuden?

Pöytäkirja PTK 96/2016 vp

16.02 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Meillä on vanhustenviikko. Ne naiset ja miehet, jotka työskentelevät arjessaan — ne ammattilaiset, jotka työskentelevät arjessaan — vanhusten kanssa, ja omaiset ovat vanhusten kanssa tekemisissä joka ainoa päivä. Me olemme tekemässä lainsäädäntöä: on tehty vanhuspalvelulaki, sosiaalihuoltolaki, joka ohjaa sitä arkea ja sitä työtä, jota siellä arjessa toimeenpannaan, jotta mahdollisimman hyvä hoito, ihmisarvoinen elämä olisivat mahdollisia jokaiselle, joka sitä apua ja tukea tarvitsee.

Arvoisa puhemies! Hallitus on linjannut sen, että vanhuspalvelujen osalta haetaan nykyistä pienempää euromäärää, jolla pitäisi tulla toimeen. Meillä on sisältöjen kehittämis-työ menossa, ikäihmisten palvelujen kehittämisohjelma, ja toisaalta sitten näitten säästöjen osalta nyt ollaan työstämässä sitä kokonaisuutta, jossa etsitään, miten tuo tavoiteltu säästö saadaan aikaan.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksen, nousemaan ylös ja painamaan V-painiketta.

16.03 Tuula Haatainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hallitus on perunut lukuisia huonoja päätöksiään. SDP vaati esimerkiksi eläkeläisten asumistuen leikkausten perumista, ja te peruitte sen huonon päätöksen. Nyt niin hoitajat kuin hallituksen asiantuntijakansanedustajatkin ovat myöntäneet, että tämä hoitajamitoituksen leikkaaminen on liian kova leikkaus. Onko tämä nyt ainoa päätös, jota te ette aio harkita uudelleen? Arvoisa ministeri, nyt kun hallituspuolueiden rivistä on myönnetty, että leikkaus pitää perua, niin katse nyt kyllä kohdistuu teihin. Arvoisa ministeri Rehula, kysynkin teiltä Suomen hoitajien mielenosoituksen alla: voisitteko te luopua hoitajamitoituksen leikkaamisesta, jota eivät kansalaiset sen enempää kuin hoitajatkaan ymmärrä?

16.04 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Eläkkeensaajan asumistuen valmistelu osana yleistä asumistukijärjestelmää päättyi tilanteeseen, jossa muutosta eläkkeensaajan asumistukeen ei tehty.

Te sanoitte, edustaja Haatainen, että voitteko te perua päätöksen. Meillä on menossa valmistelu siitä, millä tavalla vanhuspalveluja jatkossa tehdään. Jotta voi perua jotakin, ensin pitää olla se, joka voitaisiin perua. Nyt ollaan valmistelutilanteessa. Budjettikirjassa, joka on jokaiselle pöydälle jaettu noin kuukausi sitten, lukee aivan selkeästi, että esimerkiksi vanhuspalvelujen laatusuositus käydään läpi — se käydään sekä haravalla että tiheämmällä kammalla — ja tuo valmistelutyö on nyt paraikaa menossa. (Eero Heinäluoma: Ymmärsikö joku jotain? — Eduskunnasta: Ei!)

16.05 Anneli Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Meillä on vanhustenhoidosta kokemuksia jo muutama vuosi sitten, kun Valvira ja oikeusasiamies tekivät selvityksiä vanhusten kaltoinkoittelusta. Selvitykset olivat karua luettavaa. 90 prosenttia meidän hoitoyksiköistä sai huomautuksia puutteellisesta hoidosta. Yksi yhteinen piirre näissä oli riittämätön henkilöstö, osaamisen puute ja henkilöstön uupuminen sekä huono johtaminen.

Arvoisa puhemies! Tästä syystä on käsittämätöntä, että te haatte säästöjä nyt heikentämällä henkilöstömitoitusta ja henkilöstön osaamista, kun meillä on selkeää tietoa ja tutkimusta siitä, että se ei ole käytännössä mahdollista ilman epäinhimillistä vanhusten kohte-

Pöytäkirja PTK 96/2016 vp

lua. Arvoisa ministeri Rehula, kertokaa todelliset perustelut siihen, miksi te ette muuta henkilöstömitoitusta ettekä halua ylläpitää vanhustenhuollon hyvää palvelulaatua.

16.06 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Onneksi meillä on toisenkinlaisia, ihan tutkimuksiin perustuvia tietoja siitä, millä tavalla meillä ympärivuorokautisessa hoidossa ja hoivassa ihmiset arjessaan elävät. Omakohtainen kokemus on viimeisen kahden viikon ajalta. Olen kahdessa tällaisessa ympärivuorokautisessa yksikössä käynyt ja oletan, että tietysti on kerrottu etukäteen, kuka kylään tulee. Ei 82-vuotiaasta miestä saa sanomaan opeteltuja sanoja, ellei hän olisi oikeasti sitä mieltä, että minulla on nyt hyvä elämä, täällä on hyvä olla. Onneksi meillä näitäkin kokemuksia on.

Sitten on tämä toinen puoli, johon edustaja Kiljunenkin viittasi, ja itse asiassa omassa kysymyksessänne jo avasitte osaa siitä ongelmasta, mikä meillä kentällä on. Meillä on sosiaalihuoltolaki, meillä on vanhuspalvelulaki, meillä on suosituksia, jotka ohjaavat sitä hoitoa ja hoivaa. Syylistämättä yhtään ketään esimerkiksi johtamisella on todella suuri merkitys. Toinen asia mitoitukseen liittyen: se on suositus, (Puhemies koputtaa) ja meillä on pääosa meidän palveluyksiköitä yli tuon mitoituksen, (Puhemies koputtaa) joka on tämän päivän suositus.

16.08 Heli Järvinen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt vietetään vanhustenviikkoa. Itselläni oli ilo vierailla Heinävedellä puhumassa vanhustenpäivän juhlassa, ja siellä nousi esiin huoli paitsi hoitajamitoitukseen suunnitellusta leikkauksesta myös uusista laskelmista, joita on tehty sote-uudistuksen tavoitteiden osalta. Nordic Healthcare Group on laatinut sosiaali- ja terveysministeriölle, pääministerin johtamalle valtioneuvoston kanslialle tarkat laskelmat siitä, miten sote-uudistuksessa voidaan toteuttaa ja saada aikaan säästöjä. Näissä laskelmissa oletetaan, että vuodessa voidaan saada nimenomaan vanhuspalveluista säästöpotentiaalia jopa lähes miljardi euroa. Siis vanhuspalveluista voidaan säästää jopa miljardi euroa. Haluaisin kysyä ministeriltä: miten te katsotte tämän olevan mahdollista, ja voisitteko sanoa myös näille heinäveteläisille, että tämä tavoite ei ole totta?

16.09 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Niin heinävetisille kuin kaikille muillekin: tuo laskelma, johon te viittaatte, on tehty tuotannollistaloudellisesta näkökulmasta tilanteessa, jossa siis tämä meidän lainsäädäntöehdotuksemme, joka nyt lausuntokierroksella sosiaali- ja terveydenhuollon muutoksesta on, ei ole vielä ollut tuon joukon tiedossa. On täysin julkista se, millä tavalla ja millä menetelmillä, millä keinoilla sitä kustannuspainetta, joka on olemassa, yritetään vähentää. Kaikki laskelmat, jotka hallituksella on sote-muutokseen liittyen, lähtevät siitä, että meidän sosiaali- ja terveydenhuollon menot kasvavat. Kaikki laskelmat lähtevät siitä. Inflaation päällekin tulee lisäeuroja, mutta meidän pitää saada kustannuskehitys tahtumaan niin, että meidän käytettävissämme olevat eurot riittävät. Toisekseen euroilla on merkitystä, mutta sillä, mitä siellä kussakin työpaikassa, kussakin kunnassa tapahtuu, on todella iso merkitys, miten siellä paikallisesti nämä voimassa olevat lait, asetukset ja suositukset täytäntöön laitetaan.

16.10 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hoitajana — joulukuussa tulee 30 vuotta siitä, kun valmistuin — olen tehnyt pitkän pitkän työuran siel-

Pöytäkirja PTK 96/2016 vp

lä hoitotyössä ja joskus mietin, että olenkohan minä jäävi puhumaan niistä asioista, mitä siellä kentällä tapahtuu. Kyllä se on niin, että arvokas ja hyvä vanhuus, lämpimät, viipyvät kädet, kuuluvat kaikille ikäihmisille Suomessa. Olen nähnyt hoitoalalla myös hoitokärsimystä, kaltoinkohtelua, sitä, mistä täällä tänään puhuttiin ja mistä olen hyvin usein salissa puhunut.

Viime eduskuntakaudella potilasturvallisuusstrategiaa oltiin uudistamassa, mutta uudistustyö jäi kesken, koska sote-uudistus ei valmistunut. Olen esittänyt, että sinne potilasturvallisuusstrategiaan esitettäisiin myös keinoja, mitenkä kaltoinkohtelua, hoitokärsimystä voitaisiin ennalta ehkäistä Suomessa. Nimittäin tämä hoitokärsimys on ensimmäinen askel potilasvahinkoon. Kysyisinkin: mitenkä tämä potilasturvallisuusstrategian päivittäminen etenee, ja onko siellä hoidon eettiset periaatteet otettu mukaan?

16.11 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Asiakirja, johon edustaja Juvonen viittaa, on valmistelussa edennyt niin, että vielä tämän kuun aikana meillä on päivämäärä, jolloin tuo asiakirja, joka tulee antamaan yhtäältä viestiä omaisille ja niille ihmisille, jotka palveluja tarvitsevat, ja toisaalta tukea sille johtamiselle ja vähän osviittoja ja eväitä potilasturvallisuuteen ja ihmisten kanssa toimimiseen, on tarkoitus käsitellä ministerityöryhmässä ja tällä tietoa myöskin koko hallituksen piirissä. Tämän asiakirjan laadinta on kalkkiviivoilla, ja toivon mukaan siitä tulee sellainen kuin on kentällä toivottu, nimenomaan tuki johtamiselle, tuki yhteisen tekemisen mahdollistumiselle.

16.12 Martti Talja kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vanhuspalvelujen rakenneuudistus on käynnissä kaiken aikaa. Valtakunnalliset tavoitteet yli 75-vuotiaiden laitoshoidolle, ympärivuorokautiselle palveluasumiselle ja kotihoidolle on asetettu. Fyysisesti huonokuntoiset vanhuksat aikaisemmin täyttivät vanhainkotimme. Tällä hetkellä muistisairaajat ovat heidän sijallaan ja fyysisesti huonokuntoiset hoidetaan kotiin. Tällä hetkellä tiedotusvälineet ovat täynnä kuvia, joissa esitellään — niin kuin tekin, herra ministeri, tapasitte — hyväkuntoisia, virkeitä vanhuksia, jotka pysyvät asiassa, ja kysyisin: onko tässä mahdollisesti väärin sijoitus?

Tämänhetkisestä mitoituksista: Olin seuraamassa kilpailutusta, jossa Helsingin kaupunki edellyttää mitoituksen osalta, että siellä on paikalla se tietty mitoitusmäärä, ja toisaalta viereinen kaupunki edellyttää, että koko henkilökunnan mitoitus vastaa sitä asetettua tavoitetta. (Puhemies koputtaa) Miten päästäisiin valtakunnassa yhtenäiseen mitoituskäytäntöön?

16.13 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on nyt semmoinen toisaalta—toisaalta-tilanne. Meillä on hoidon ja hoivan yksiköitä, joissa tuo mitoitus, tuo luku "nolla pilkku jotakin", on 0,6 tai 0,72 tai 0,83. Se liittyy siihen, millainen hoitoisuus, hoidon ja hoivan tarve, niillä ihmisillä on, jotka kyseisissä paikoissa ovat. Näin tulee olemaan jatkossakin, näin pitää olla jatkossakin. Se on aivan olennainen asia, millainen on hoivan tarve niillä ihmisillä, jotka 7/24/365 ovat samassa tilassa. Miten tuo työ tehdään? Euroilla on merkitystä, mutta silläkin on merkitystä, millä tavalla johtaminen hoidetaan tai se, että tämmöisessä sopimustilanteessa täydellinen yhdenvertaisuus... Minä jopa toivon, että täydellinen yhdenvertaisuus ei toteutuisi, koska jossakin se tarve on (Puhemies koputtaa) 0,6 ja jossakin 0,75.

Pöytäkirja PTK 96/2016 vp

16.14 Aino-Kaisa Pekonen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen itse koulutukseltani lähihoitaja ja työskennellyt vuosia terveyskeskuksen vuodeosastolla. Koin siinä omassa työssäni erityisen vaikeaksi sen, että usein oli liian vähän aikaa kohdata vanhuk- sia, ei juuri ollenkaan heidän ansaitsemallaan tavalla. Kiireessä ehti tekemään vain ne vält- tämättömimmät hoitotoimenpiteet. Kiireessä aamupuuro ehtii jäähtyä ennen kuin kukaan ehtii vanhuksen vuoteen reunalle avustamaan syöttämisessä. Kiireessä yövaipan vaihto ve- nyy puoleenpäivään. Kiireessä vuodepotilaat jäävät päiväksi sänkyyn. Inhimillisyyys ja kuntouttava työote ovat vain toiveena hoitajien mielessä.

Arvoisa puhemies! Tällä viikolla SuPer haastoi kansanedustajat työskentelemään työ- vuoron vanhustenhoidossa. Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä ottaa tämän haasteen vas- taan. Otatteko te, hyvä hallitus?

16.15 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula (vastauspuheenvuoro): Pääminis- teri vastaa hallituksen puolesta. Mutta, arvoisa puhemies, ymmärrän henkilöstön tuskan- kin siinä, että monissa paikoissa, joissa ympärivuorokautista tehostettua hoitoa, ympäri- vuorokautista hoitoa annetaan, ei ole riittävästi aikaa siihen työhön, johon on koulutus, jo- hon on osaaminen ja jota haluaisi tehdä. Olen tämänkin kyselytunnin aikana useamman kerran todennut, että aika iso merkitys on silläkin, miten esimerkiksi teidän tapauksessan- ne, edustaja Pekonen, te olette päässyt vaikuttamaan siihen omaan työhönne, kuunteleeko teidän esimiehenne sitä palautetta, että nyt voitaisiin tehdä toisinkin. Laki on velvoittava. Laatusuosituksilla, suosituksilla ohjeistetaan, miten pitäisi toimia, mutta iso asia on se ja iso merkitys on silläkin, että esimiehet saisivat tietää tämän palautteen, minkä te annatte nyt täällä eduskunnan kyselytunnilla.

16.17 Ilmari Nurminen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sosialidemokraa- tit vaativat, että jokaisella ihmisellä on oltava oikeus elää hyvää ja arvokasta elämää lop- puun asti. Viime kaudella meidän johdollamme säädettiin vanhuspalvelulaki, ja tämän lain avulla on mitoitusta saatu nostettua Suomessa yli 0,6:een. Nyt kuitenkin hallitus on heiken- tämässä tätä hyvää lakia. Te olette heikentämässä henkilöstömitoitusta, leikkaamassa hen- kilökunnan osaamistasoa ja viemässä usein muistisairailta ihmisiltä vastuutyöntekijän, joka huolehtisi heidän oikeuksistaan.

Arvoisa ministeri, kiinnittäisin teinä huomiota näiden ikääntyvien ihmisten elämänlaa- tuun ja heidän oikeuteensa turvaan, apuun ja ulospääsyyn. Miten te perustelette näille ih- misille tätä leikkausta ja millä konkreettisilla keinoilla parannatte näiden ihmisten elämän- laatua Suomessa?

16.18 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Nurminen avasi sen, mitä viime kaudella tapahtui. Kyllä, sääde- tiin vanhuspalvelulaki mutta samanaikaisesti leikattiin satoja miljoonia kuntien val- tionosuuksista: jos oikein muistan (Välihuutoja vasemmalta) suuruusluokkana 270 miljoonaa euroa vuositasolla sillä perusteella, että se yhteinen tavoite laitospainotteisesta avopai- notteiseen hoitoon ja hoivaan saataisiin toteutettua. Aika vähän tuo edellinen hallitus antoi eväitä siihen, miten siellä käytännön tasolla esimerkiksi tämä vanhuspalvelulaki versus 270 miljoonaa miinusmerkkisenä yhteensovitetään. Se, mitä me nyt yritämme tehdä osana sitä palvelujen sisältöjen kehittämistyötä, on se, että kehitetään ikääntyvän väestön hoidon ja hoivan nimenomaan kotipalvelupainotteisuutta. Meillä on hyviä käytäntöjä maassa,

Pöytäkirja PTK 96/2016 vp

meillä on hyviä esimerkkejä, ihan konkreettisesti, ja on muutosagentti, on niitten henkilöitten nimet, jotka aloittavat kentällä ihan lähikuukausina (Puhemies koputtaa) tämän työn, että sisällöissä päästäisiin paremmalle tasolle.

16.19 Sanna Lauslahti kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vanhustenhoito-
viikon aikana tulee mieleen, että millä tavalla me luomme sen hyvän polun kohti vanhuutta, millä tavalla me vanhana vältämme sen, että olemme laitoshoidossa. Siltä osin herää kysymys, millä tavalla me voimme kehittää meidän hoitoketjuja: Lonkkaliukumäki Espoosta on esimerkkinä siitä, kuinka pääsee kotiin laitoksen sijaan. Miltä osin me luomme seniorikortteja, joilla meidän vanhukset pääsevät liikkumaan ilmaiseksi? Siltä osin heittäisin myös kysymyksen tähän: mitä voimme tehdä, ennen kuin on liian myöhäistä?

16.19 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edelliseen kysymykseen viitatenkin, ihmisarvoisen vanhuuden tulee olla kaikkien niitten päättäjien ja arjessa työskentelevien ihmisten tavoitteena, jotka tulevaisuuteen näkevät ja tätä tulevaisuutta haluavat nykyistä paremmaksikin muuttaa — miten panostetaan ennaltaehkäisyyn ja siihen tekemiseen, että ei jouduta tilanteeseen, jossa äärimmillään tapahtuu asioita, joita sitten joudutaan jälkikäteen selvittämään, että mikä on mennyt pieleen. Tämä meidän ikäihmisten palvelujen sisältöjen kehittämistyö on, edustaja Lauslahti, juuri sitä työtä, jota nyt tällä hetkellä ministeriössä isolla joukolla valmistellaan, ja ei vain valmistella, vaan kentälle jalkauttamisvaihe alkaa lähiviikkojen, -kuukausien aikana.

16.20 Eva Biaudet r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Rehula, tiedän ja luotan siihen, että te välitätte ja toivotte, että ne uudistukset, joita teette, todellisuudessa tulevat parantamaan vanhustenhuoltoa. Mutta käsi sydämelle, ministeri Rehula, eikö kuitenkin ole aika riskialtista, että juuri tällä hetkellä, kun tehdään niin suuria muutoksia so-teen, puretaan normia sillä, että henkilöstömitoituksista luovutaan? Me tiedämme kaikki, että vanhojen ihmisten hoivassa ihmiset ovat ne, jotka tekevät sen hoivan, ei kukaan voi korvata sitä. Ja vähimmäistaso on yleensä aika heikko taso, ja siinä mielessä on hienoa, että tulee laatusuosituksia ja kehitetään johtamista, mutta tuntuu aika riskialttiilta luottaa siihen. Voimmeko nyt sitten kertoa niille vanhuksille, jotka pelkäävät joutuvansa laitoshoittoon tai eri hoitolaitoksiin, että he oikeasti voivat elää arvokasta ja hyvää vanhuutta?

16.21 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Erään vastauksen aikana kuulin salista välihuudon: "Tuosta vastauksesta ei ymmärtänyt mitään!" Yritin avata sitä, että hallitus on sopinut budjettiriihen yhteydessä ja kirjoittanut sen ihan budjettikirjaan, että nyt kammataan läpi laatusuositukset, nyt katsotaan se, millä tavalla nuo säästöt, joita tavoitellaan, on mahdollista toteuttaa. Tämä työ on menossa.

Voiko varmistaa, voiko luvata? Lainsäätäjän tehtävä, hallituksen tehtävä on huolehtia siitä, että olosuhteet ovat niin hyvät kuin mahdollista, säädöspohja on niin hyvä kuin mahdollista, ja onneksi meillä pääosa vanhustenhoidosta ja -hoivasta on tasolla, jolla me kohtaamme niitä ihmisiä, jotka kokevat sen arvokkaan vanhuuden. Sitten kun ongelmia on, räikeimpiäkin sellaisia, niin ne selvitetään, ja yleensä niihin löytyy (Puhemies koputtaa) laista johtumattomat syyt.

Pöytäkirja PTK 96/2016 vp

16.23 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Onneksi on niin, että tässä maassa ei ole enää kovin montaa sellaista vanhusten asumisyksikköä, jossa olisi alimitoitutus. Ja mistä se johtuu? Se johtuu juuri siitä laista, joka viime kaudella hyväksyttiin: Euroopassa ensimmäinen laki vanhusten turvaksi hyväksyttiin Suomessa. Ja nyt jos palataan kysymykseen, mistä tässä on kysymys, niin tässä on kyse hallitusohjelman mukaisesta säästöstä: haluatte säästää 25 miljoonaa euroa ensi vuonna heikentämällä hoitajamitoitusta. Mitä se tarkoittaa? Se tarkoittaa sitä, että sellaisessa yksikössä, jossa on 14 ikäihmistä, joko ilta- tai aamuvuorossa on vain yksi hoitaja. Vain yksi hoitaja 14:ää ikäihmistä kohtaan, ja tämä asia tiivistyy nyt siihen. Teidän hallituspuolueenne omistakin riveistä on myönnetty, että tämä on kohtuuton säästö. Nyt katse kohdistuu teihin. Voitteko kertoa selvästi, tuletteko luopumaan tuosta hallitusohjelmäsäästöstä vai ette? Tämä on nyt teistä kiinni, ministeri Rehula.

16.24 **Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Onneksi kunnat viime vaalikaudella selvisivät siitä, että vanhustalvalula-ki säädettiin — hyvä, että säädettiin — ja kuntien valtionosuuksia leikattiin satoja miljoonia. Onneksi selvittiin siitä, että hallituksen säästö päätöksenä tehtiin muistaakseni 270 miljoonan euron leikkaus sillä perusteella, (Eero Heinäluoma: Mikä se vastaus on? — Välihuutoja vasemmalta) että laitospainotteinen hoito muuttuu avohoitopainotteiseksi. Onneksi kunnat selvisivät ja nämä luvut hoitajamitoituksessa ovat sillä tasolla kuin ovat. Meillä on säästötavoite, ja kuten edellisessä vastauksessani sanoin, meillä on parastaikaa valmistelutyö menossa siitä, millä tavalla tuo säästötavoite voidaan täyttää. Mitä hoitajamitoitukselle tapahtuu? Se on osa tätä valmistelua, jota tässä nyt tehdään. (Vasemmalta: Ei tule vastausta!)

16.25 **Sari Essayah kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä me nyt oppositiossa vetoamme hallitukseen, että nyt tarvitaan ehdottomasti inhimillisempää otetta. Ympäristörokautisessa hoidossa on tällä hetkellä yhä raskaammin hoidettavia potilaita, ja tietysti se suuntaus, että me pyrimme siihen, että ihmiset voivat siellä kotona olla niin pitkään kuin mahdollista, on sitten tuonut tähän tilanteeseen. Tämä hoitajamitoituksen pienentäminen tässä tilanteessa oikeasti saattaa vaarantaa sen hoivan laadun, ihan niin kuin Valvira on varoittanut, ja siinä mielessä tämä vetoisuus ei mielestäni ole ollenkaan turha. Täytyy muistaa, että jos pohjoismaisittain vertailemme tätä tilannetta, niin päivävuorossa keskimäärin hoitajia Norjassa ja Tanskassa on 8:aa vanhusta kohti noin yksi. Ruotsissa on myöskin 10:tä kohti yksi ja Suomessa peräti 12:ta, ja niin kuin täällä kuulumme, voi olla tilanteita, että 14 on vastuulla olevaa asiakasta, joten kyllä me todellakin toivomme, että hallitus nyt tässä (Puhemies koputtaa) hoitajamitoituksessa pystyisi perääntymään tästä päätöksestään.

16.26 **Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Huoli on yhteinen. Ymmärrän hyvin sen, että tähän valmisteluun vedotaan, toivotaan. Ymmärrän hyvin sen, että hallituspuolueiden rivistä ovat tämän päivän aikana sosiaali- ja terveysvaliokunnan valiokuntavastaavat vedonneet siihen, että tässä valmistelussa — aivan niin kuin siinä vetoomuksessa kiinnitetään huomiota — katsotaan se, mikä on tämän hoidon ja hoivan kokonaisuus. Siinä viitataan siihen kirjaukseen, jonka hallitus on budjettiriihessä tehnyt budjettikirjaan, joka on luettavissa kaikilla, että nyt käy-

Pöytäkirja PTK 96/2016 vp

dään läpi tiheällä kammalla, millaisia vaihtoehtoja olisi löydettävissä. Hoitoisuus on asia, jonka tulee määritellä jatkossakin se hoitajatarve. Niitten ihmisten kunnon, niitten ihmisten toimintakyvyn, jotka ovat ympärivuorokautisessa hoidossa, tulee määritellä henkilöstön tarve. Niin on ollut, ja niin tulee olla myös jatkossa.

16.27 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vanhustenhoivan hoitajamitoituksen leikkaus on hallitukselta karu arvovalinta. Hoitajamitoituksen leikkaaminen ja vanhustenhoivasta suunniteltuja säästöjä voitaisiin perua esimerkiksi sillä, että peruttaisiin perintöveron kevennykset. On arvovalinta, että leikataan samaan aikaan vanhustenhoidosta ja samalla kuitenkin on varaa tehdä hyvätuloisille kohdentuvia veronkevennyksiä.

Arvoisa puhemies! On hurskastelua vedota hyviin lakeihin, jos ei ole rahaa niiden toimeenpanoon. Tarvitaan hoitavia käsiä ja kohtaamista, ei hurskastelevia puheita.

Arvoisa puhemies! 75 prosenttia suomalaisista ikäihmisistä kokee tulevansa kohdelluksi toisen luokan kansalaisina. Uusi kyselytutkimus kertoo tämän. Millaisen viestin ikäihmisten arvostuksesta nämä suunnitelmat leikata vanhustenhoivasta oikein antavat?

16.28 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula (vastauspuheenvuoro): Hallituksen pöydällä on monta isoa muutostyötä, joilla on tarkoitus yhtäältä huolehtia siitä, että meillä eurot riittävät siihen palvelutarpeeseen — siihen palvelutarpeeseen, jota ei tarvitse ennustaa, kun sen pystyy laskemaan — muun muassa sen johdosta, että meillä väki ikääntyy. Ihmisarvoisen, yksilölliset tarpeet huomioon ottavan vanhuuden on oltava tavoite, ja sitä tavoitetta kohti on mentävä. Tässä kokonaisuudessa en väheksy, en missään tapauksessa, yksittäisiä asioita — niin kuin esimerkiksi se, että tämä vanhuspalvelujen laatusuositus nyt käydään kokonaisuudessaan läpi. Yksikin nurkka jos pettää, niin koko kokonaisuus voi pettää.

Mutta kyllä tässä savotassa, jossa tässä ollaan, yhtäältä koetetaan saada perustat sellaisiksi, että hallinto toimii, rahat riittävät, ja toisaalta sisältö sellaiseksi, että ihmisarvoinen vanhuus olisi mahdollinen.

16.29 Hannakaisa Heikkinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Iloitsen siitä, että tämä hallitus on kirjannut hallitusohjelmaan lukuisia hankkeita, joilla parannetaan vanhustenhoivaa, kotihoitoa, perhehoitoa ja kuntoutusta, ja niihin todella satsataan kymmeniä miljoonia vuositasolla. Ollaan sitouduttu toimintakyvyn ylläpitoon ja siihen, että kaikista pidetään huolta.

Ministeri Rehula, te toitte monessa vastauksessanne esille, että tuo vanhustenhoivan laatusuositus todella kammataan laajasti auki. Yksi osa tuota laatusuositusta on se, että nyt linjataan, että jokaisella vanhuksella pitää olla pitkäaikaishoidossa oma huone. Olen hoitanut dementoituvia ihmisiä useita vuosia ja tiedän, että yksin asuminen ei olekaan laatua niille ihmisille. Se, että huoneessa näkee toisen ihmisen, saattaa rauhoittaa ihmisen olemaan siellä ja tuntemaan olonsa kotoisammaksi. Kysynkin teiltä, ministeri: kun tuota laatusuositusta tarkastellaan, katsotaanko myös tätä huoneasiasia todella, että se voisi olla vaihtoehto säästöille?

16.30 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Koko laatusuositus on työn alla. Asuminen on yksi osa sitä. Tämä on yksi

Pöytäkirja PTK 96/2016 vp

niistä osista, osioista, aihepiireistä otsikoiden alla, jotka nyt käydään läpi, koska tämä koko laatusuosituskokonaisuus on pöydällä, ja se käydään hyvin tiheällä kammalla läpi. Ja asiat, jotka tulevat sitten ratkaisuun, me näemme sitten, kun tämä koko paketti on kahlattu, koko valmistelu on tehty. Me olemme budjettilain aikataulussa tässäkin asiassa, mikä tarkoittaa sitä, että tästä hetkestä noin kuukauden sisään pitää tietää, mistä kaikista yksittäisistä asioista nämä laatusuosituksen muutokset koostuvat.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vielä edustaja Alanko-Kahiluoto, ja sitten viimeinen kysymys tämän keskustelun avaajalle, edustaja Haataiselle.

16.31 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On hyvin kiusallista katsoa vastuussa olevan ministerin kiemurtelua tässä asiassa. Teiltä on kysytty suoraan, aiotteko luopua siitä, että höllennätte hoitajamitoitusta vanhustenhoidossa, mutta emme ole puolen tunnin keskustelun jälkeen saaneet suoraa vastausta tähän kysymykseen. Sen sijaan me tiedämme tässä salissa, että hallitus leikkaa vanhustenhoidosta peräti 75 miljoonaa euroa. En ymmärrä sitä, kuinka voitte vakuuttaa, että laatu pysyy samana, vaikka samaan aikaan leikkaatte noin paljon. Ja on myös hyvin problemaattista, että arvoisa ministeri vetoaa omaan yksittäiseen käyntiinsä jossakin tietyssä hoitolaitoksessa ja toteaa, että asiat ovat hyvällä tolalla. Me tiedämme, että on toisenlaisiakin selvityksiä. Sitä paitsi te puhutte nykytilasta. Mikä on tilanne sitten, kun olette leikanneet nuo 75 miljoonaa tai kun olette leikanneet sen miljardin, joka luvataan siellä (Puhemies koputtaa) soteen liittyvässä tiedostossa?

16.33 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En ihan kysymystä tästä edustaja Alanko Kahiluodon puheenvuorosta löytänyt. (Välihuutoja vasemmalta)

Se saattoi olla huono esimerkki, arvon edustajat, mitä käytin, mutta toisinpäin myös jatkoin sillä lauseella, että onneksi niitäkin tilanteita on, joissa ensinnäkin pääosa meidän senioriväestöstämme asuu, elää tilanteessa, jossa on hyvä olla, onneksi on näin. Tutkimukset, jotka kertovat kaltoinkohtelusta, tutkimukset, jotka kertovat ongelmista vanhustenhoidossa ja -hoivassa, tai ne yksittäistapaukset, joita aika ajoin täällä kyselytunnillakin käsitellään — selvitykset ovat sitä varten, että saataisiin kokonaiskuva, jotta voidaan tehdä muutoksia. Yksittäistapauksista, näistä räikeimmistä esimerkeistä iltapäivälehtien sivuilta, joka ainoa selvitetään, joka ainoa käydään läpi, mikä on mennyt pieleen, miksi on tapahtunut näin, kun ihmisarvoinen vanhuus ei ole ollut mahdollinen. Meillä on valmistelu kesken. On aika valmistella ja on aika päättää, ja (Puhemies koputtaa) sen päätöksenteon aika tässä kuukauden sisään tulee.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja viimeinen lisäkysymys.

16.34 Tuula Haatainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Me olemme yli puoli tuntia nyt keskustelleet tästä aiheesta emmekä ole vielä saaneet suoraa vastausta siihen, aiotteko leikata hoitajamitoitusta, -suositusta, (Antti Kaikkonen: Valmistelu on kesken!) vai ette. Arvoisa ministeri, teidän hallituksenne jakaa verohelpotuksina moninkertaisen summan kuin mitä tällä leikkauksella tulotte säästöjä aikaansaamaan, ja ne verohelpotukset jaetaan kaikkein varakkaimmille ihmisille. (Välihuutoja)

Pöytäkirja PTK 96/2016 vp

Arvoisa puhemies! Me emme tule lepäämään ennen kuin tämä asia on kunnossa. Me haluamme saada vastauksen. Kansalaistorilla, eduskunnan vieressä, on mielenilmaus, siellä hoitajat ja omaiset odottavat vastausta. Olen menossa sinne tilaisuuteen. Kysyn vielä kerran: Mitä vastaan heille? (Puhemies koputtaa) Mikä on vanhustenhuollon tulevaisuus tässä ja nyt, ei kymmenen vuoden kuluttua, (Puhemies koputtaa) vaan tässä ja nyt?

16.35 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Niin, meillä on ministeriössä valmistelutyö menossa, ja sen valmistelun päätteeksi on aika tehdä johtopäätökset, yhteenveto, ja valmistelun aikana katsotaan tämä koko laatusuositus. Kun se työ on tehty, tulee aika päättää: se on noin kuukauden sisään, kun tähän asiaan saadaan yksiselitteisen selkeä suora vastaus. Se on minun valmisteluvas-
tuullani. Toisaalta te koko hallituksen puitteissa vertasitte tätä veronkevennyksiin ja niin edelleen. Te olette itse, edustaja Haatainen, ollut ministerinä ja tiedätte, että vastuuminis-
terit tekevät oman roolinsa mukaisen valmistelutyön ja sitten koko hallitus sen jälkeen päättää.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.2. Suullinen kysymys Suomen toimista Syyrian tilanteessa (Emma Kari vihr)

Suullinen kysymys SKT 95/2016 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Seuraava kysymys, edustaja Kari.

Keskustelu

16.36 Emma Kari vihr: Arvoisa puhemies! Viime päivien kuvat Aleppon raunioista kai-
vettavista lapsista ylittävät jo ihmisten sietokyvyn. Venäjä ja Syyrian hallitus pommittavat siviilejä taukoamatta. Tulitaukoa on rikottu, eivätkä avustuskuljetukset pääse enää perille. Nyt 300 000 ihmistä on saarroksissa Itä-Aleppossa, 85 000 lasta on loukussa kaupungissa, jonne sataa pommeja. Kysynkin teiltä, pääministeri Sipilä: mihin toimenpiteisiin Suomi ai-
koo ryhtyä EU:ssa, YK:ssa tai suoraan kahdenvälisesti Venäjän kanssa, jotta Venäjän ja Syyrian hallitukset saadaan viipymättä sitoutumaan tulitaukoon ja että hädänalaisille ihmi-
sille saadaan toimitettua ruokaa, vettä ja lääkkeitä ja että me saamme nämä ihmiset tur-
vaan?

16.37 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se, mitä tuol-
la Syyriassa tapahtuu: Ne kuvat ovat kauhistuttavia, ja ne tiedot, mitä sieltä tulee, ovat kau-
histuttavia. Me olemme ne jyrkästi kaikki tuominneet. Tänä päivänä muun muassa presi-
denttimme on keskustellut Venäjän presidentin kanssa kyseisestä tilanteesta. Meillä on Eu-
rooppa-neuvoston seuraavan kokouksen pääaiheena Venäjä, ja Venäjällä on myöskin täs-
sä asiassa ratkaisun avaimia käsissä.

Olen keskustellut paljon myöskin kollegoiden kanssa. Se, mitä Euroopan unionissa lä-
hinnä asialle on tehty ja voidaan tehdä, on se, että saamme humanitäärisen avun mahdolli-
simman hyvin perille. Nyt on kovin kovin suuria ongelmia tällä hetkellä myöskin humani-

Pöytäkirja PTK 96/2016 vp

täärisen avun perillesaannissa. On sekä kansainvälisen yhteisön, YK:n, Euroopan unionin että kaikkien YK:n jäsenmaiden tehtävä päästä tässä asiassa eteenpäin. Se, mitä me voimme tehdä erityisesti, on vedota niihin, joilla päätösvalta on, tässä tapauksessa erityisesti Venäjään ja USA:han.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksen, nousemaan ylös ja painamaan V-painiketta.

16.38 Erkki Tuomioja sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lähi-itä on ollut monien ihmisyyttä vastaan suunnattujen rikosten näyttämö. Myös Syyriassa vuonna 82 silloinen Haman kaupungin vastarinta kukistettiin niin, että jopa 40 000 siviiliä saattoi saada surmansa, ja siitä isä al-Assadin pojalle periytynyt oppi on, että tähän voidaan ryhtyä ilman, että siitä joutuu vastuuseen. Nyt Venäjän tuella Syyrian joukot tekevät samanlaista tuhoa Aleppossa.

Mitä voidaan tehdä, jotta kansainvälisen oikeuden menetelmät ja sopimukset toimitivat niin tehokkaasti, että kukaan ei enää voisi kuvitella pääsevänsä irti vastuusta tällaisissa kammottavissa sotarikoksissa? Kansainvälisen rikostuomioistuimen allekirjoittajamaiden joukosta puuttuvat edelleen muun muassa Yhdysvallat ja Venäjä ja monet muutkin maat. Suomi on tähän panostanut voimakkaasti. Mitä me voimme tehdä lisää yhdessä Euroopan unionin kanssa tämän kansainvälisen oikeuden (Puhemies koputtaa) vahvistamiseksi?

16.39 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se, mitä Suomi voi tehdä, on tietenkin vedota niihin, jotka eivät vielä tässä mukana ole, ja erityisesti voimme toimia Euroopan unionin kautta yhdessä. Yhdessä Euroopan unionina meillä on parempi vaikutusvalta ja mahdollisuus vaikuttaa näihin kysymyksiin. Erityisesti Euroopan unionin yhteydessä ollaan keskusteltu nyt Syyrian osalta tosiaan siitä, miten saamme humanitärisen avun perille. Euroopan unionin vaikutusvalta muuten on ollut tässä kovin heikko varsinaisesti tämän kriisin ratkaisussa. Mutta se, mitä Suomea olemme tehneet, on se, että käymme kahdenvälisiä keskusteluja, ja siitä esimerkkinä presidentin tämpäpäiväinen keskustelu Venäjän presidentin kanssa.

16.40 Pertti Salolainen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisi tärkeätä, että Syyrian ilmatila voitaisiin sulkea, koska nämä hirvittävimmit teot tapahtuvat nimenomaan ilmatilan kautta. Voisiko Suomen hallitus ajatella, että se vetoaisi muihin EU-kollegoihin ja esittäisi, että tämä ilmatila voitaisiin saada suljetuksi?

16.41 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä voimme tehdä senkin. Ensimmäinen asia, mikä Syyriassa pitäisi saada aikaan, on se, että tuo tulitauko siellä pitää ja viattomien siviilien tappaminen loppuu. Olemme vedonneet kaikissa yhteyksissä, missä toimimme, siihen, että tulitauko saadaan pitämään ja siviilien tappaminen saadaan loppumaan. Osana tulitaukoa on tietenkin se, että jos ilmatila suljetaan, niin ilmateitse tapahtuvat operaatiot sitten loppuisivat myöskin. Mutta tärkeintä on saada nyt tulitauko pitämään.

16.41 Pekka Haavisto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On aivan selvää, että nyt puhutaan sotarikoksista: siviilien pommittamisesta, sairaaloiden pommittamisesta

Pöytäkirja PTK 96/2016 vp

ta, lasten jäämisestä loukkuun tällaisessa kaupungissa. Tiedämme YK:n voimattomuuden, YK:n turvaneuvoston heikkoudet tässä. Kun siellä on pysyviä jäseniä, kuten Venäjä, jotka ovat mukana pommituksissa, niin he voivat käyttää veto-oikeuttaan. Mutta olisi hyvin tärkeää, että sotarikosten tutkiminen jotakin kautta lähtisi liikkeelle, ja silloin vetoan siihen, että Suomi voisi EU:ssa tai suoraan YK:n pääsihteerin kanssa keskustellen kuitenkin käynnistää ja tukea prosessia, jossa sotarikosten selvittäminen jo aloitettaisiin. Se lisäisi osapuoliin myös painetta: he tietäisivät, että eivät tule pääsemään tästä kourusta, vaikka virallista rikostuomioistuinta ei ehkä saada sitten erillisellä päätöksellä perustettua. Voisiko Suomi tehdä esityksen siitä, että nyt jo alettaisiin seurata sotarikosten toteutumista ja raportointia?

16.42 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se on totta, mitä edustaja Haavisto esittää. Sillä, että on uhka sotarikosprosessista olemassa ja se nostetaan aktiivisesti esille, voi olla ennalta ehkäisevä vaikutus tähän kysymykseen. Voin hyvin ottaa sen esille Eurooppa-neuvoston kokouksessa, kun asiasta keskustellaan parin viikon kuluttua.

16.43 Markus Mustajärvi vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Syyrian jo yli neljä vuotta jatkunut sota on ollut äärettömän raskas, ja sitä se on ollut ennen muuta siviiliväestölle. Taistelevia fraktioita on lukuisia, ja Syyrian sisäisten voimien lisäksi alueella ajavat omia intressejään muun muassa Venäjä, Yhdysvallat ja Turkki. Asetelman monimuotoisuutta kuvaa se, että on syytä epäillä, että esimerkiksi Pentagon ja CIA voivat tukea keskenään taistelevia joukkoja, toinen toista osapuolta. Aiemmin perättiin, kenelle Isis myy varastamansa öljyn. Nyt on syytä kysyä, kuka aseistaa al-Nusraa. Arvoisa ministeri, kuinka terroristijärjestölle vuotava taloudellinen ja aseellinen tuki saadaan tukittua?

16.44 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on jo haastava kysymys, että miten tuo saadaan loppumaan. Syyriassa taistelee jo niin monta osapuolta, että kukaan ei enää ota selvää, kuka siellä taistelee ja ketä vastaan. Tähän sotaan käyvien osapuolien rahoitukseen liittyy rikollista toimintaa, totta kai, ja sen estämiseksi pitää tehdä kaikki. Se, mitä Suomea pystymme tekemään, on Euroopan unionin kautta kahdenvälisissä keskusteluissa vaikuttaminen siihen kysymykseen ja tämä sotarikoskysymykseen puuttuminen samoitin.

16.44 Matti Vanhanen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä sota on äärimmäisen järkyttävä. Tähän asti on ajateltu, että tähän sotaan ei ole sotilaallista ratkaisua, mutta nyt kaikki Aleppon osalta viittaa siihen, että Syyrian hallitus Venäjän tukemana on selkeästi asettanut päämääräkseen sotilaallisen voiton saavuttamisen, joka tarkoittaa sitä, että kaikki ydinalueet, Aleppo mukaan lukien, tulevat hallituksen kontrolliin. Se noissa oloissa tulee tarkoittamaan valtavaa määrää uhreja, myös syyttömiä uhreja.

Minusta hallituksen linja tässä on ollut täysin oikea. Yhteistyö Euroopan unionissa on se tapa, jolla vaikutamme, ja lisäksi kahdenväliset yhteydet Venäjään. Sotarikoskysymykseen puuttuminen ennalta ehkäisevänä keinona on välttämätöntä, mutta sen rinnalla tarvitaan kyllä mittavaa valmistelua humanitääristen operaatioiden suorittamiseen, ja kysymys on siitä, minkälaista taustakeskustelua seuraavien humanitääristen operaatioiden hyväksi käydään unionin puitteissa.

Pöytäkirja PTK 96/2016 vp

16.45 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tuo konfliktin lopettaminen eli juurisyiden poistaminen on tietenkin kaikkein tärkeintä. Mutta se, mihin Euroopan unionissa olemme varanneet varoja, on humanitäärinen apu, ja varmasti tulevat seuraavassa Eurooppa-neuvoston kokouksessa myöskin tämän avun perille saamisen kysymykset mutta myöskin tuon avun yhteinen lisääminen. Se tilanne Aleppossa on aivan järkyttävä. Siinä, mitä apua siellä tarvitaan ja mitä apua sinne saadaan perille, on järkyttävä ristiriita. Euroopan unionissa Suomi tulee vaikuttamaan siihen, että avun määrä saataisiin lisääntymään tuolle alueelle.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän vielä lisäkysymykset edustaja Packalénille ja tämän kysymyksen avanneelle eduskuntaryhmälle, sen edustaja Niinistölle.

16.46 Tom Packalén ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin palauttaa mieliin kuitenkin tämän arabikevään alun, mitä Syyriassa tapahtui ja mitä Aleppossa tapahtui. Aleppossa tämä kapina ei lähtenyt liikkeelle, vaan sinne taistelijat tulivat ulkopuolelta, ja he ilmoittivat, että kun aleppolaiset eivät lähteneet kapinaan, niin he joutuivat tulemaan sinne ja nostamaan sen kapinan hallitusta vastaan. Tällä hetkellä tilanne on se, että al-Nusran rintama, joka on siis Irakin al-Qaida, on merkittävin taisteluvoima liittolaisineen Aleppossa. Tämä tekee tästä asiasta, tästä koko tilanteesta hyvin monimutkaisen. Ja nyt haluaisin kysyä, että jotta tämä inhimillinen katastrofi, mikä siellä on, saataisiin jotenkin loppumaan, niin voisiko Suomen hallitus esittää jollain tavalla, tai Euroopassa ottaa esille, että saataisiin nämä sissiliikkeet tai terroristijärjestöt vetäytymään Alepposta, elikkä painostaa USA:ta, Saudi-Arabiaa, muita maita (Puhemies koputtaa) vetoamaan näihin omiin liittolaisiinsa, että ne vetäytyisivät sieltä ja saataisiin sinne rauha.

16.48 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Niin kuin tuossa totesin, vyyhti on hyvin monimutkainen, siellä on paljon osapuolia ja vaatii suurta poliittista yhteisymmärrystä ja poliittista tahtoa, että toimet siellä saadaan loppumaan. Myöskin Venäjän toimet viime päivinä alueella ovat tuomittavia.

Tästä avun antamisesta: Meidän pitää muistaa, että apua tarvitaan paitsi siellä paikan päällä Aleppossa myöskin naapurimaissa. Esimerkiksi Jordania ja Libanon ovat kokoonsa nähden, väestöönsä nähden kestäättömässä tilanteessa. Molemmissa maissa on noin 1,5 miljoonaa pakolaista, ja meidän pitää pystyä auttamaan myöskin Jordaniaa ja Libanonia tässä tilanteessa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vielä viimeinen kysymys.

16.49 Ville Niinistö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se, mitä Aleppossa nyt juuri parhaillaan tapahtuu, on ihmisyyden kriisi. Kansainvälinen yhteisö on vannonut yhdessä, että sellaista, mitä tapahtui esimerkiksi Srebrenicassa, ei anneta tapahtua uudelleen, ja nyt se kuitenkin on tapahtumassa.

Siellä on 300 000 ihmistä piiritetyssä Aleppossa, ja me tiedämme myös ne luvut: kansainvälisten arvioiden mukaan Syyrian sisällissodassa on kuollut jopa noin 300 000 ihmistä, joista valtaosa, jopa 80—90 prosenttia, on kuollut al-Assadin hallinnon uhreina. Eli siellä on hallinto ja sitä tukeva Venäjä, jotka ovat nyt yksipuolisesti rikkoneet tulitaukosopi-

Pöytäkirja PTK 96/2016 vp

musta. Ja me myös tiedämme, että EU:n ulkopoliittinen edustaja Mogherini on sanonut, että siellä olisi avustussuhteita kansainvälisillä järjestöillä Aleppon ulkopuolella valmiina menemään kaupunkiin, jos vain tulitauko saataisiin voimaan.

Haluaisin vielä, pääministeri, voimakkaasti vedota teihin: tiedätekö, mitä Suomi on tehnyt ja mitä presidentti keskusteli Venäjän presidentti Putinin kanssa, jotta tämä apu saataisiin nopeasti perille ja myös Venäjä kunnioittaisi tulitaukoa?

16.50 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Toki tiedän, mitä presidentti on keskustellut, mutta ei ehkä ole sopivaa avata kahdenvälistä keskustelua täällä. Se on tietenkin presidentin tehtävä.

Minusta se, miten Suomi tässä tilanteessa toimii, on vaikuttaminen Euroopan unionin kautta mutta myös kahdenvälisesti. Ja voin taata sen, että Suomi on tehnyt ja tekee kaikkensa, että omilla vetoimuksillamme saisimme tilanteeseen uutta valoa ja siellä aivan mahdollottomassa tilanteessa oleville ihmisille helpotusta.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.3. Suullinen kysymys työttömien aktivoinnin mallista (Li Andersson vas)

Suullinen kysymys SKT 96/2016 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ennätämme vielä pari kysymystä ottaa esille ja niistä kummastakin ehkä pari puheenvuoroa. Seuraavana edustaja Andersson.

Keskustelu

16.51 Li Andersson vas: Arvoisa puhemies! "Työttömien keittäminen saa riittää. Perussuomalaiset ei hyväksy esitystä työttömyysturvan porrastamisesta. Se on yksiselitteinen asia. Jos kolmikantainen työryhmä porrastamista esittää, niin tilanne voi olla toinen." Näin on lausunut perussuomalaisten ryhmäpuheenjohtaja Sampo Terho. Mitä sitten tapahtui? Hallitus vie perussuomalaistenkin tuella eteenpäin esitystä työttömyysturvan heikentämisestä aktiivimallin kautta, siitä huolimatta, että palkansaajajärjestöt sitä vastustavat, ja siitä huolimatta, että palkansaajajärjestöt pitävät sitä kilpailukykysovimuksen vastaisena. Arvoisa ministeri Lindström, miten tässä nyt näin kävi? Miksi te käänsitte takkinne työttömien keittämisen suhteen?

16.52 Oikeus- ja työministeri Jari Lindström (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Alussa oli porrastus, joka Hetemäen työryhmän aikana muuttui työryhmän toimesta aktiivimalliksi. Se ei mennyt läpi, he kertoivat, että he eivät tätä hyväksy, minkä jälkeen hallitus toi tähän elementtejä, siis ideana, että miten tästä eteenpäin. Niitä tuli todella paljon, ja ne ovat todella merkittäviä, muun muassa tämä ikääntyneiden kertaluontoinen eläketuki, etsivän nuorisotyön kehittäminen, työttömyyden aikaisen omaehtoisen opiskelun kehittäminen selvitetään yhdessä työmarkkinajärjestöjen kanssa, ja puoliväliriiheen mennessä valmistellaan nollatuntisopimuksille reilut pelisäännöt. Tämä kaikki plus paljon muuta tarkoittaa sitä, että SAK:n puheenjohtaja Helsingin Sanomissa eilen sanoi: "Jos

Pöytäkirja PTK 96/2016 vp

meille hankalia asioita jatkotyöstetään, suhtaudumme myönteisesti jatkoon." Niin myös perussuomalaiset. (Sampo Terho: Vastasiko kysymykseen?)

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän vielä lisäkysymyksen edustaja Anderssonille.

16.53 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Se, että palkansaajajärjestöt edelleen osallistuvat tähän kokonaistyöhön, ei tarkoita sitä, että palkansaajajärjestöt hyväksyisivät tätä aktiivimallia. Palkansaajajärjestöjen kanta tähän aktiivimalliin on varsin selkeä, se on kielteinen. Sen sijaan perussuomalaisten kannoissa on kyllä melkoista epäselvyyttä tällä hetkellä. Kyllä tämä hallituksen aktiivimalli työttömän näkökulmasta selvästi on leikkaus, heikennys suhteessa nykytilanteeseen. Se leikkaa niiden työttömien työttömyysturvaa, jotka eivät kolmen kuukauden jälkeen löydä töitä tai pätätöitä tai pääse näihin aktiivitoimintapiteisiin, joiden järjestämiseen resurssit eivät mitenkään tule riittämään.

Ministeri Lindström, vielä kerran: jos olette tosissanne työttömien kypittämisen lopettamisen suhteen, jos haluatte kunnioittaa palkansaajajärjestöjen kantaa, niin miksi viette eteenpäin tätä aktiivimallia?

16.54 Oikeus- ja työministeri Jari Lindström (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Jos vastaan kysymällä: pitäisikö tämä kaikki, koko tämä paketti, mitä äsken mainitsin, plus se, että me olemme luvanneet katsoa tämän työttömyysturvan seuraamusjärjestelmän, siis karenssit, tässä samassa yhteydessä — koska he pelkäsivät, että tästä tulee tavallaan kahteen kertaan rankaisu, tämäkin on luvattu tehdä — kaataa sen takia, että te sanotte, että tässä on kyseessä leikkaus? Se tilanne on sellainen, että jos sieltä tulee säästöjä, se kaikki raha käytetään siellä järjestelmän sisällä. Se ei ole silloin leikkaus.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.4. Suullinen kysymys kotimaisen metsähakkeen hyödyntämisestä (Hannu Hoskonen kesk)

Suullinen kysymys SKT 97/2016 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Edustaja Hoskonen, seuraava kysymys..

Keskustelu

16.55 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Suomen metsissä on tällä hetkellä hakattavaa puuta enemmän kuin koskaan Suomen historian aikana. Kuitenkin metsäteollisuus tuo puuta tällä hetkellä kiihtyvällä vauhdilla lähinnä Venäjältä, yli 10 miljoonaa mottia tänä vuonna. Aiheutuu kaksi ongelmaa: toinen on se, että raakapuusta maksetaan Venäjällä paljon paljon kovempi hinta kuin suomalaiselle metsänomistajalle maksetaan, mikä tuntuu näin maallikosta ajateltuna aika kauhealta asialta, ja toinen asia on sitten se, että tuontihake, joka tulee Venäjältä, saa myös kaksinkertaisen tuen, tuen päästökaupan

Pöytäkirja PTK 96/2016 vp

kompensaation kautta ja sitten hakkeen energiatuen, kun tuotetaan sähköä uusiutuvalla energialla. Ministeri Tiilikainen ja ministeri Rehn ovat tehneet erinomaista työtä metsätalouden toimintojen lisäämiseksi Suomessa, hienoa työtä. Kysynkin ministeri Tiilikaiselta ensin: oletteko käyneet keskusteluja teollisuuden kanssa tästä ongelmasta? Ministeri Rehn, onko komissioon päin oltu yhteydessä tässä asiassa?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Nyt jompikumpi ministeri vastaa, eivät molemmat. — Ministeri Rehn.

16.56 Elinkeinoministeri Olli Rehn (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän edustaja Hoskosta tästä kysymyksestä, joka kohdistuu hyvin tärkeään yhteiskunnalliseen seikkaan, ja ymmärrän hyvin niitä huolia, joita itäisessä ja pohjoisessa Suomessa vähän laajemminkin tästä asiasta koetaan. Hallitus on täysin sitoutunut edistämään bioenergiaa, metsä- ja puupohjaista bioenergiaa, hallitusohjelman mukaisesti. Se koskee tietysti myös sitä, että me pyrimme edistämään metsähakkeen hyödyntämistä, erityisesti kotimaisen metsähakkeen hyödyntämistä. Tämä ongelma, jonka edustaja Hoskonen tuo esiin, pitää selvittää perusteellisesti, ja sen takia olen ohjeistanut työ- ja elinkeinoministeriötä niin, että teemme lokakuun kuluessa selvityksen sekä uusiutuvan metsäenergian tukijärjestelmästä että myöskin siitä, minkälainen osuus tuontihakkeella tässä kokonaisuudessa on ja onko siellä jotakin tehtävissä.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.5. Suullinen kysymys sote-uudistuksesta (Veronica Rehn-Kivi r)

Suullinen kysymys SKT 98/2016 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Seuraavana Rehn-Kivi.

Keskustelu

16.57 Veronica Rehn-Kivi r: Värderade talman, arvoisa puhemies! Jag har vid flera tillfällen, också i denna sal, framfört min, den svenska riksdagsgruppens och många andras oro över att vi med social- och hälsovårdsreformen kör ner vårt välfärdssamhälle och den viktiga närdemokratin. Jag fortsätter med ett citat.

Jatkan lainaamalla muutaman lauseen mielipidekirjoituksesta maanantain Karjalainen-lehdestä: "Pahinta on, että tyhjentyvä terveyskeskus vie myös työpaikat ja verotulot pois maaseutukunnista maakuntakeskuksiin. Palvelujen yksityistämisen myötä yhtiöiden palvelutarjonta keskittyy suuriin kaupunkeihin, mikä johtaa supistuksiin maaseutukunnissa." Ja sitaatti jatkuu: "Jotta sote-uudistuksesta ei tulisi keskittämisen työväline, on maakuntauudistus tehtävä kansanvallan periaatteiden mukaisesti." Mielipidekirjoituksen allekirjoittajana on hallituspuolue keskustan kansanedustaja Hannu Hoskonen. (Eduskunnasta: Ei ole totta!) Tämä on mielenkiintoista, kun ottaa huomioon, että keskusta on koko sote-uudistuksen pääarkkitehti. Hyvä ministeri Rehula, Hoskosen esille tuomat huolet ovat aiheelli-

Pöytäkirja PTK 96/2016 vp

sia, eikä niiden pitäisi olla teillekään yllätys. Tulisiko teidän vihdoinkin ottaa esille nostetut asiat vakavasti?

16.58 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Miksi me tarvitsemme muutoksen siihen sosiaali- ja terveydenhuollon perustaan, jonka päälle palvelut rakennetaan? Siksi, että perustuslainkin nojalla eduskunnan perustuslakivaliokunta on neljä kertaa ottanut kantaa siihen, että eriarvoistuminen lisääntyy, 19 §:n mukainen yhdenvertaisuus ei toteudu. Toinen perusasia, mikä on pakko ottaa vakavasti, on se, että sitä palvelutarvetta, josta tässä vanhuspalvelujen osalta jo keskusteltiin, ei tarvitse ennustaa, sen tietää, mitä on tulossa. Meidän pitää kyetä tekemään semmoinen ratkaisu niin hallinnon kuin rahoituksenkin osalta, että meillä ammatillaisia on riittävästi oikeaan aikaan oikeissa paikoissa. Jotta me voimme varmistaa koko Suomen alueella sosiaali- ja terveyspalvelujen saatavuuden ja saavutettavuuden, se edellyttää tämän muutoksen rakentamista. Nyt on se vaihe, jolloin lakipaketti on lausuntokierroksella. (Puhemies koputtaa) Siitä on lupa lausua, ja lausuntokierroksen jälkeen tehdään tarvittavia johtopäätöksiä.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.6. Suullinen kysymys elinsiirroista (Sari Tanus kd)

Suullinen kysymys SKT 99/2016 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Aikaa on vielä 20 sekuntia, ja siksi myönnän vielä yhden kysymyksen, edustaja Tanus.

Keskustelu

17.00 Sari Tanus kd: Arvoisa herra puhemies! Heinäkuussa elinsiirtoviikon yhteydessä Suomi isännöi menestyksekkäästi elinsiirto- ja dialyysipotilaiden euroopanmestaruuskilpailuja. Nyt lauantaina vietetään Euroopan elinsiirtopäivää. Toisin kuin muissa Pohjoismaissa ja Euroopassa, Suomessa terve ihminen voi luovuttaa munuaisen vain lähisukulaisen tai samassa taloudessa asuvan henkilön sairauden hoidoksi. Kuitenkin Suomessa munuaista odottaa jatkuvasti noin 400 potilasta, ja osalla heistä on jo sopiva luovuttajakin tiedossa, ja monet heistä odottavat kiihkeästi, milloin elinsiirtoja helpottava laki Suomessa saadaan voimaan. Kysynkin ministeri Rehulta: mitä tälle lakialoitteelle kuuluu, jonka 116 kansanedustajan allekirjoittamana jätimme ja joka on tällä hetkellä ministeriössä, ja voisiko tämän monen potilaan kannalta elämän pelastavan ja normaalin toiminnan mahdollistavan ja samalla yhteiskunnalle suuria säästöjä tuovan lakimuutoksen saada pikaisesti eteenpäin ja eduskunnan hyväksyttäväksi?

17.00 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! 116 kansanedustajan lakialoittehan on eduskunnan käsissä. Toisekseen, hallituksen piirissä tästä asiasta ei ole keskusteltu, mutta tässä kohtaa on ihan omakin mie-

Pöytäkirja PTK 96/2016 vp

lipide, ja se on se, että suhtaudun myönteisesti siihen, että tämän lakialoitteen mukainen muutos voitaisiin Suomessakin saada aikaan. (Eduskunnasta: Hyvä!)

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi esitutkintalain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 99/2016 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 9/2016 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö LaVM 9/2016 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

17.01 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! Ensinnäkin kiitokset lakivaliokunnalle, joka hyvin perusteellisesti suhtautui tähän Euroopan neuvoston direktiivin täytäntöönpanoon, joka hyvin merkittävällä tavalla lisää rikoksesta epäillyn oikeussuojaa ja parantaa sitä, sekä myös avustajan käytön selkeytyminen kuulusteluissa on hyvin keskeisenä asiana tässä esityksessä.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi esitutkintalakia, poliisien säilyttämien henkilöiden kohtelusta annettua lakia, sakon ja rikesakon määräämisestä annettua lakia, rangaistusmääräysmenettelystä annettua lakia, rikesakkomenettelystä annettua lakia ja rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annettua lakia sekä oikeusapulakia.

Esityksellä pannaan täytäntöön direktiivi oikeudesta käyttää avustajaa rikosoikeudellisissa menettelyissä ja eurooppalaista pidätysmääräystä koskevissa menettelyissä. Esitutkintalain säännöksiä, jotka koskevat epäillyn avustajan läsnäoloa kuulustelussa, täydennettäisiin. Epäillyn avustajan läsnäolo kuulustelussa voitaisiin kieltää vain, jos se olisi välttämätöntä rikoksen selvittämisen merkittävän vaarantumisen estämiseksi.

Arvoisa puhemies! Lakivaliokunta kuuli lukuisia asiantuntijoita, joiden huolellisen kuuntelemisen seurauksena tämä mietintö on valmistunut. Erityisesti kohta "Epäillyn avustajan läsnäolo kuulustelussa" oli laajan keskustelun kohteena. Täällä sanotaan näin: "Esityksessä ehdotetaan tiukennettavaksi edellytyksiä, joilla epäillyn avustajan läsnäolo kuulustelussa voidaan kieltää. Voimassa olevan lain mukaan avustajan läsnäolo kuulustelussa on mahdollista kieltää painavista rikostutkinnallisista syistä. Nyt ehdotetaan, että avustajan läsnäolo saadaan kieltää vain, jos se on välttämätöntä rikoksen selvittämisen merkittävän vaarantumisen estämiseksi." Poliisi ei tästä muutoksesta ollut kovin innostunut, koska he kokivat, että se ikään kuin rajaa heidän harkintavaltaansa tässä kuulustelutilanteessa.

Pöytäkirja PTK 96/2016 vp

Kuitenkin merkittävää on se, että epäilty, kunnes toisin todistetaan, saa sen kaiken mahdollisen tuen, mitä hän tarvitsee tässä tilanteessa, joka voi monelle olla hyvinkin ainutlaatuinen kokemus. Välttämättä aina ei edes ihan heti lähtötilanteessa tiedä, miksi on joutunut epäillyksi, joten nämä tarkennukset tähän lakiin ovat erittäin tärkeitä ja merkittäviä. Lisäksi avustajan aktiivisuustasoa määriteltiin uudella tavalla: ei tarvitse passiivisena enää istua hiljaa vaan voi keskustella epäillyn kanssa, mikä sekin oli hyvin merkittävä uudistus tähän lakiin.

Tässä vain muutama asia, jotka halusin nostaa. Uskon ja toivon, että täällä monet muut edustajat nostavat näitä hyviä asioita esiin, mitä tähän mietintöön on kirjattu. — Kiitoksia.

17.05 Antti Kurvinen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kun rikos tapahtuu, niin rikoksen selvittämisessä kaikkein tärkein vaihe on esitutkinta. Siinä esitutkinnassa se, mitä selvitystä saadaan, mitä todisteita saadaan rikospaikalta, mitä saadaan kuulusteluissa rikoksesta epäillyltä, todistajilta, on sellainen työ, jota ei voi paikata enää jälkikäteen. Meillähan on ollut julkisuudessa tiettyjä tapauksia, missä rikoksen selvittäminen on muuttunut lähes mahdottomaksi, kun virheitä on esitutkintavaiheessa tehty. Syyttäjä tai mikään tuomioistuimien ei niitä virheitä pysty enää korjaamaan, ja siksi on erittäin tärkeää, että esitutkintaan laitetaan panoksia poliisin ja syyttäjän toiminnassa, niin henkilöresursseja kuin riittävä osaaminen, ja on erittäin tärkeää, että syyttäjät ovat, varsinkin vakavissa ja monimutkaisissa rikostapauksissa, mukana siinä esitutkintavaiheessakin ja tätäkin kehitetään.

Koska esitutkinta on tärkein vaihe rikoksen selvittämisessä, on erittäin tärkeää, että ihmisellä on aina mahdollisuus saada ammattitaitoista apua siihen kuulustelutilanteeseen. Kuten edustaja Laukkanen totesi, se on hyvin haastava ja vaikea tilanne ihmiselle, ja erityisesti kun kyseessä on alaikäinen henkilö tai psyykkisesti häiriintynyt, psyykkisesti sairastunut henkilö, on erittäin tärkeää, että aidosti on mahdollisuus jo ensimmäiseen kuulusteluun saada avustaja paikalle. Nämä ovat näitä länsimaisen oikeusvaltion ihan perusperiaatteita. Itse näen, että on kaikkien osapuolten, myös poliisin, etu, että siellä kuulustelussa paikalla on ammattitaitoinen ja eettisesti korkeatasoinen avustaja, joka hallitsee nämä rikosasiat ja prosessuaaliset asiat. Tässä kohtaa kannan huolta siitä, että varsinkin tuolla maakuntien Suomessa käytännössä alkaa rikosasioita hoitavien asianajajien ja lakimiesten saatavuus olla vähentynyt aika paljon, ja tämä on sellainen asia, mistä täällä eduskunnassakin kannattaa olla huolissaan. Kuitenkin tarvitaan myös avustajia oikeusvaltiossa rikosasioihin, (Puhemies koputtaa) ei vain liikejuridiikkaa.

17.08 Kari Kulmala ps: Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi esitutkintalakia. Tällä esityksellä pantaisiin täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi, joka koskee epäillyn ja syytetyn oikeutta käyttää avustajaa rikosoikeudellisissa menettelyissä ja eurooppalaista pidätysmääräystä koskevissa menettelyissä. Esitutkintalain säännöksiä täydennettäisiin niiltä osin, jotka koskevat epäillyn avustajan läsnäoloa kuulustelussa. Epäillyn avustajan läsnäolo kuulustelussa voitaisiin kieltää vain, jos se olisi välttämätöntä rikoksen selvittämisen merkittävän vaarantumisen estämiseksi. Läsnäolokieltoa koskeva päätös voitaisiin saattaa myös tuomioistuimen tutkittavaksi. Esitutkintalakiin otettaisiin lisäksi säännökset avustajan käyttöä koskevasta oikeudesta luopumisesta.

Vuonna 2011 voimaan tulleeseen esitutkintalakiin sisältyy jo tälläkin hetkellä varsin kattavat säännökset epäillyn oikeudesta käyttää avustajaa. Kansallinen lainsäädäntömme

Pöytäkirja PTK 96/2016 vp

täyttää direktiivin vaatimukset muutamaa kohtaa lukuun ottamatta. Hallituksen esityksessä ehdotetaan tiukennettavaksi edellytyksiä, joilla epäillyn avustajan läsnäolo kuulusteluissa voidaan kieltää. Nykyisen lain mukaan avustajan läsnäolo kuulustelussa on mahdollista kieltää "painavista rikostutkinnallisista syistä". Tässä esityksessä ehdotetaan, että avustajan läsnäolo saadaan kieltää "vain, jos se on välttämätöntä rikoksen selvittämisen merkittävän vaarantumisen estämiseksi". Näissä sanamuodoissa on huomattava ero. Omaan työkokemukseeni viitaten olen sitä mieltä, että nämä tiukennukset ovat tarpeettomia ja pelkästään haittaavat esitutkintaviranomaisen työtä. Avustajalla on jo nyt riittävät mahdollisuudet olla kuulustelussa mukana. Myös valiokunnan kuulemat asiantuntijat ovat tuoneet esiin, että edellytys rikoksen selvittämisen niin sanotusta merkittävästä vaarantumisesta on tarpeettoman korkea ja rajoittaa viranomaisten harkintavaltaa ja toimintamahdollisuuksia. Esitutkintaviranomaisten mukaan riittävää tulisi olla, että avustajan läsnäolon kieltäminen on välttämätöntä rikoksen selvittämiseksi. Olen tässä asiassa heidän kanssaan täysin samaa mieltä. Kuitenkin ehdotettu sanamuoto vastaa direktiivin vaatimuksia, eikä direktiivissä tältä osin ole kansallista liikkumavaraa, joten saamme tästäkin uudistuksesta kiittä EU:ta — joten kiitos, EU!

17.10 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Olen edustaja Kulmalan kanssa samaa mieltä, että tiukennukset ovat turhia. Tässä rikoksesta epäillyn oikeusturvaa ollaan edelleen vahvistamassa. Mielestäni tämä on toiminut varsin hyvin, ja tämä sama rikoksesta epäillyn oikeusturva nyt ihan tuoreiden tilastojen mukaan jopa vaarantaa osan rikosten selvittelystä. Tuore selvitys osoittaa esimerkiksi sen, että kotietsinnät on monessa tilanteessa jätetty tekemättä sen takia, että meillä tämän hetken lainsäädäntö vaatii rikoksesta epäillyn oikeusturvan vahvistamiseksi, että poliisin on varattava kohteelle mahdollisuus olla läsnä kotietsinnän aikana. Nyt kun henkilö otetaan kiinni vaikkapa Turussa ja hänen kotinsa on Rovaniemellä, niin Turusta tämä henkilö täytyy kuljettaa kotietsintää varten Rovaniemelle, ennen kuin kotietsintä voidaan toteuttaa. Tänään on osoitettu se, että näitä kotietsintöjä ei sen takia tehdä, että se on niin byrokraattista, niin hankalaa, niin vaikeasti toteutettavaa, ja silloin voi kysyä, meneekö rikoksesta epäillyn oikeusturva jo itse rikoksen selvittelyn edelle.

Keväällä juuri ennen viime eduskuntavaaleja sisäministeriössä tehtiin arviomuistio, jonka mukaan poliisilla pitäisi lisäksi tietyissä tapauksissa olla oikeus tehdä kotietsintä jopa salassa, ja lisäksi etsintöjä pitäisi ehdotuksen mukaan voida tehdä jo ennen kuin rikos on tapahtunut, siis tiedonhankintatarkoituksessa. Tällöin rikos voitaisiin estää ennalta. Itse toivon, että maamme hallitus ottaa tämän edellisen hallituksen aikana tehdyn sisäministeriön arviomuistion nyt vielä pöydälle ja katsoo kertaalleen, meneekö rikoksesta epäillyn oikeusturva nyt rikoksen selvittelyn edelle.

17.12 Ben Zyskowitz kok: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Laukkanen puheenvuorosaan sanoi, että tässä tehdään parannuksia rikoksesta epäillyn oikeusturvaan, ja hän piti näitä tiukennuksia hyvänä asiana.

Minä taas henkilökohtaisesti olen kurkkuani myöten täynnä rikoksesta epäillyn oikeusturvan parantamista ja erilaisia tiukennuksia, joilla vaikeutetaan rikoksen selvittämistä. Tämän sanon sen vuoksi, että mielestäni Suomessa rikoksesta epäillyn ja myös rikoksesta syytetyn oikeusturva on jo tänä päivänä, ennen tätä uudistusta, aivan riittävällä tasolla. Aina pitää arvioida, että tämän rikoksesta epäillyn oikeuksien vahvistamisen vastapunnuk-

Pöytäkirja PTK 96/2016 vp

sena on rikoksen selvittämisen intressi. Jos me jatkuvasti vain katsomme tätä rikoksesta epäillyn oikeusturvaa ja eri tavoin vahvistamme sitä ja vaikeutamme poliisin työtä, niin silloin me myös vaikeutamme rikoksen selvittämistä ja sysäämme rikoksen selvittämisen intressin sivummalle, vaikka se koko yhteiskunnan kannalta on erittäin tärkeä tekijä. Tietystikään en kannata sitä, että epäillyillä ei olisi mitään oikeuksia, päinvastoin kannatan, että heillä on ne oikeudet, jotka tällaisessa sivistyneessä oikeusvaltiossa pitääkin olla. Mutta se, että tuijotetaan jatkuvasti vain sitä puolta ja tätä kautta vaikeutetaan rikosten selvittämistä, ei mielestäni ole järkevää.

Esimerkiksi mainitsen, että nykyisin tätä vapaudenmenetyksestä ilmoittamista kiinnitetun läheisille voidaan lykätä, mikäli ilmoittamisesta on erityistä haittaa rikoksen selvittämislle. No, sehän on ihan järkevä argumentti, että pitää voida lykätä, jos tästä ilmoittamisesta on erityistä haittaa rikoksen selvittämislle. — Jatkan pöytästä.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Juuri näin.

Herra puhemies! Totesin siis, että nykylainsäädännön mukaan vapaudenmenetyksestä ilmoittamista kiinnitetun tai pidätetyn läheiselle voidaan lykätä, mikäli ilmoittamisesta on erityistä haittaa rikoksen selvittämislle. No, minä koen, että tämä on erittäin järkevä ja perusteltu syy lykätä, koska pyrkimyksenähän on selvittää rikos, ja jos siitä on erityistä haittaa rikoksen selvittämislle, niin mikä on sen parempi syy lykätä tätä ilmoittamista?

No, nyt kuitenkin EU-direktiivin pohjalta muutetaan niin, että tämä ei riitäkään syyksi tämän ilmoittamisen lykkäämiselle vaan nyt voidaan lykätä vain, jos se on välttämätöntä rikoksen selvittämisen merkittävän vaarantumisen estämiseksi. No, en tietystikään pysty etukäteen sanomaan, missä se raja käytännössä sitten menee, mutta kai jotain merkitystä näillä erilaisilla sanamuodoilla on. Eli kyllä se kynnys sille, milloin voidaan lykätä tätä ilmoittamista, tämän lainmuutoksen myötä nousee. Onko tämä järkevää? No, ei tietystikään ole järkevää, ei ainakaan rikoksen selvittämisen intressin kannalta, ja minun mielestäni se on tärkeä intressi koko yhteiskunnalle.

Herra puhemies! Eilen tai toissa päivänä ulkoasiainvaliokunnassa oli kuultavana korkea poliisiviranomainen, joka totesi, että poliisin voimavarat ovat todella tiukoilla, ja hän myös totesi, että ne muutokset, jotka esitutkinta- ja pakkokeinolainsäädäntöön on viime aikoina tehty, ovat huomattavasti lisänneet poliisin voimavarojen tarvetta. Kun meillä ei ole mahdollisuutta riittävästi antaa rahaa poliisille ja poliisin palvelujen turvaamiseksi — ei ole mahdollisuutta antaa niin paljon kuin mitä me täällä eduskunnassa varmasti kaikki haluaisimme — niin eikö olisi järkevää käydä läpi poliisin sellaisia toimintoja, jotka ovat perusteettomia, jotka aiheuttomasti vievät voimavaroja ja joista voidaan luopua ilman, että se rikkoo Euroopan ihmisoikeussopimusta tai mitenkään muutenkaan virheellisellä tavalla kaventaa epäillyn, kiinnitetun tai syytetyn oikeusturvaa? Edustaja Heinonen puheenvuorossaan toi esiin hyvän esimerkin tästä kotietsinnästä.

Loppujen lopuksi, herra puhemies, haluan sanoa, että ei enää rikoksesta epäillyn, kiinnitetun ja syytetyn oikeusturvan parantamista, vaan rikoksen selvittämisen intressistä mieluummin poliisin toimintaedellytysten vahvistamista.

17.18 Antti Kurvinen kesk: Arvoisa puhemies! Tämä on laadukkaimpia keskusteluja, mitä tässä salissa käydään. Olisi mukavaa, jos enemmänkin käytäisiin tällaisia ihan pe-

Pöytäkirja PTK 96/2016 vp

rusasioitten äärelle ja meidän yhteiskunnan perusarvoihin meneviä keskusteluja semmoisen perinteisen kuittailun sijaan.

Haluan kommentoida edustaja Heinosen puheenvuoroa siinä, että kyllä tämä kotietsintäsäännöstö täytyy käydä läpi. Nämä ovat tietysti aivan järjettömiä ja elämälle vieraita tilanteita.

Samoin koen huolta, niin kuin edustaja Zyskowiecinkin, rikoksen uhrin asemasta. Varsinkaan väkivalta- ja seksuaalirikosten uhrien asema ja varsinkaan se tuki sitten myöhemmin ja paluu normaaliin elämään eivät vielä Suomessa ole kunnossa. Mutta itse kun olen ollut mukana kuulusteluissa, avustanut rikoksesta epäiltyä ja istunut siellä hiljaa vieressä seuraamassa, että kaikki menee niin kuin pitää oikeusvaltiossa mennä, niin en voi kyllä ymmärtää esimerkiksi edustaja Kulmalan ja Zyskowieczin kritiikkiä: Mitenkä se, että ihminen voi saada ammatillisesti ja eettisesti oikein toimivan avustajan paikalle sinne kuulusteluihin, voisi vaarantaa rikoksen selvittämistä? Ja jos on epäily, että se vaarantaa rikoksen selvittämistä, niin herää kysymys, selvitetäänkö rikos jotenkin sillä tavalla, miten poliisi ei sitä voi selvittää. Kaikki me tiedämme sen, että ylilyöntejä ja todisteitten keksimistä ja mutkien oikomista ei koskaan saa esitutkinnassa tehdä. Ja itselleni ei ainakaan tule mieleen sellaista tilannetta, jossa ammattitaitoinen ja fiksu avustaja olisi voinut jotenkin vaarantaa sen rikoksen selvittämisen — aika erikoinen ajatus.

Mutta semmoisia tilanteita valitettavasti, puhemies, tiedän, että on ollut vaikka alaikäinen henkilö ja häntä on kuulusteltu aika vakavistakin rikosepäilyistä ilman, että oikeudellisesti pätevä avustaja on ollut paikalla. Minusta se ei ole asianmukaista: jos on 15—16-vuotias ihminen, jota epäillään jopa vankeuteen johtavasta rikoksesta, niin kyllä siellä pitäisi minusta avustajan olla paikalla ja tämä pitäisi taata.

17.20 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! Kiitos kaikille edustajille todellakin tästä hyvästä keskustelusta, ja erityisesti edustaja Kulmalan puheenvuoro oli kyllä joka sana harkittua ymmärrystä.

On tietysti ihan selvää, että poliisi vastustaa tätä esitystä ja omien toimintojensa rajoittamista kuulustelutilanteessa. Direktiivin taustalla kuitenkin on se, että poliisin on koettu olevan kohtuuton toimissaan epäiltyjä kohtaan ja tämä oikeuslaitoksen keskeinen oikeusperiaate "kunnes toisin todistetaan" ei aina toteudu siinä kuulustelutilanteessa. Pidän erittäin tärkeänä sitä, että kaikki tässä maassa voivat kokea, niin epäilty kuin poliisikin, että jos hänen kohdalleen tulee vastaava tilanne, voisi saada asianmukaista oikeusapua ja oikeus-suojaa — kyllä se on jokaisen sivistysvaltion velvollisuus. (Antti Kurvinen: Asiallinen puhe!)

17.21 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Nyt todella tässä keskustelussa ollaan oikeusjärjestelmän toimivuuden kannalta keskeisten asioiden äärellä, ja niin kuin täällä on hyvin usean kollegan suusta sanottu, tässähän epäillyn oikeusturvan — mikä sinällään on erittäin tärkeä asia, että sitä myös parannetaan ja siitä pidetään kiinni — lisäksi on kuitenkin syytä aina muistaa, millä tavalla me myös tuemme heitä, jotka tätä tutkintaa tekevät, ja annamme heille myös ne resurssit ja mahdollisuudet suorittaa sen rikoksen tutkinnan, jotta tämä sujuu mallikkaasti.

Nyt kun todella tilanne on se, että tutkinnan puolella resurssipula poliisilla tuntuu ja poliisi tästä aika ajoin varmasti meitä jokaista muistuttaa, niin voitaisiinko pohtia, olisiko ehkä muuten, muussa lainsäädännössä, sellaisia asioita, mitä me voisimme helpottaa, jotta

Pöytäkirja PTK 96/2016 vp

tämä tutkinta onnistuisi paremmin? Eräs asia, mikä mieleeni tulee, voisi olla pohdinnan paikka: kun meillä on kuitenkin lainsäädännössä tämä esitutkintapakko, ja jos nyt ajatellaan hyvin isoja keissejä, missä on saattanut tapahtua muutamia lievempiä rikoksia ja sitten näitä törkeämpiä rikoksia, niin poliisin pitää tässä samassa tapauksessa myös nämä lievemmät rikokset tutkia ja esitutkinta tulee suorittaa mallikkaasti, vaikka olisi kyseessä sama tekijä ja niin edelleen, ja välttämättä näillä lievemmillä rikoksilla ei sitten tästä törkeämmästä rikoksesta saatuun tuomioon olisi juurikaan vaikutusta. Ehkä tämäntyyppistä keskustelua olisi hyvä käydä, että olisiko muussa lainsäädännössä mahdollisuuksia lieventää niitä paineita, mitkä kohdistuvat nimenomaan rikoksen tutkintaan, jotta me takaamme myös poliisille ne parhaat mahdollisuudet, jotta pystyvät sitten tätä tutkintaa tekemään.

17.23 Ben Zyskowitz kok: Arvoisa herra puhemies! Ensinnäkin kiitän sitä edustajaa — nyt en muista, kuka se oli — joka toi esiin tämän rikoksen uhrin näkökulman. Omassa kovin spontaanissa puheenvuorossani en sitä korostanut, kun puhuin rikoksen selvittämisen intressistä. Eli toki näen asian niin, että koko yhteiskunnan kannalta rikoksen selvittämisen intressi on voimakas, mutta varsinkin rikoksen uhrin kannalta on välttämätöntä, että myös hän voi kokea, että meidän oikeusvaltio suhtautuu oikeudenmukaisesti myös hänen perusteltuihin odotuksiinsa siitä, että häntä vastaan rikoksen tehnyt henkilö saa rikoksestaan asianmukaisen seuraamuksen.

Täällä todettiin, että ymmärretään, että poliisi vastustaa. Minä en usko, että poliisi vastustaa tätä itsensä vuoksi, vaan ymmärrän asian niin, että poliisi kokee tehtäväkseen rikosten selvittämisen monen muun tehtävän ohella ja varmasti kokee, että sen tehtävän kannalta, siis rikoksen selvittämisen kannalta, tämä uudistus ei ole askel oikeaan suuntaan.

Täällä todettiin, että oikeusvaltiossa, joka Suomi on ja joka Suomen pitää jatkossakin aina olla, pitää antaa kaikille asianmukainen oikeussuoja. Tästä olen täysin samaa mieltä. Eri mieltä olemme vain siitä, että minun mielestäni jo nykyinen Suomen esitutkinta- ja pakkokeinolainsäädäntö ja esimerkiksi mainitsemani esimerkki siitä, milloin läheiselle ilmoittamista henkilön kiinniotosta voidaan lykätä, antavat riittävän oikeussuojan esimerkiksi tässä tapauksessa rikoksesta epäillylle, koska totta kai sitä pitäisi voida lykätä, jos ilmoittamisesta on erityistä haittaa rikoksen selvittämiselle, kuten nykyinen laki säätelee.

Lopuksi totean, että on hyvä, että täällä on ollut laaja yhteisymmärrys siitä, että pitäisi käydä läpi poliisin nykyisiä toimintavelvoitteita ja katsoa, olisiko siellä (Puhemies koputtaa) korjaamisen tilaa.

17.25 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa herra puhemies! Kiitos tosiaan tästä hyvästä keskustelusta. Kun nyt on nimenomaan kyse esitutkintalain muutoksesta, muutamasta pykälästä, nimenomaan muun muassa poliisin säilyttämien ihmisten kohtelusta ja tämän oikeusapulain muutoksesta, niin itsekin lakivaliokunnan jäsenenä nostan vain pari pientä kohtaa esiin.

Nimenomaan tässä poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelussa lakiin otettaisiin myös säännökset alle 18-vuotiaiden vapaudenmenetyksen ilmoittamisesta heidän huoltajilleen ja sosiaaliviranomaisille, mitä pidän hyvänä asiana.

Ja toinen asia liittyen tähän oikeusapulakiin: Täällä on ollut hyvää keskustelua avustajan tarpeellisuudesta ja muusta, mutta myöskin ehdotetaan tässä yhteydessä muutettavaksi sitä, että avustajan palkkio voidaan jättää korvaamatta, jos asian hoitamisessa on ollut erittäin vakavia avustajasta johtuvia laiminlyöntejä ja puutteita. Tämä ei siis perustu niihin di-

Pöytäkirja PTK 96/2016 vp

rektiivin vaatimuksiin, vaan sen taustalla on oikeudenhoidon uudistamisohjelma ja tavoitteena myöskin lisätä niitä keinoja valvoa.

Mutta mitä sitten tulee tähän arviointiin esitutkintalain toimivuudesta kokonaisuudessaan, mikä heräsi myöskin tässä keskustelussa esiin, niin olen kyllä edustaja Heinosen ja Zyskowiezin, samaten edustaja Räsänen, puheenvuorojen kanssa samaa mieltä siitä, että meidän on tällä kaudella kyettävä arvioimaan, miten esitutkintalaki kokonaisuudessaan toimii, koska poliisien resursseja emme pysty lisäämään sitä vastaavasti, mikä se palvelun tarve ja paine tällä hetkellä siellä on. Resurssit eivät riitä. Joten on kyettävä — vaikka ei ole kuin muutama vuosi niistä muutoksista, niin on kuitenkin uusi eduskunta — arvioimaan, miten sitä palvelun tarvetta voidaan vähentää. — Kiitos.

17.27 Antti Kurvinen kesk: Herra puhemies! Tahdon myös osallistua tähän erittäin hyvään keskusteluun liittyen poliisin velvollisuuksiin suorittaa aina esitutkinta, kun syytä on epäillä rikosta. Olen kyllä täysin samaa mieltä edustaja Joona Räsänen ja edustaja Talvitien kanssa siitä, että kyllä tässä talossa meidän pitäisi tähän asiaan tarttua. Tällä hetkellä poliisi kipuilee ja poliisimiehet ja poliisinaiset kokevat huonoa omaatuntoa siitä, että asioita on selvittämättä, ja he eivät voi oikeastaan laillisesti priorisoida, mitä tutkitaan, mitä ei tutkita. Esimerkiksi kun olemme tuolla hallintovaliokunnassa kaikki, edustaja Räsänen, minä ja Talvitie, niin siellä on meille tuotu esiin esimerkki, että jos on iso talousrikosvyyhti, niin siellä voi olla runsaasti lieviä petoksia, ja sitten on niitä petoksia ja törkeitä petoksia, ja näiden lievien petosten selvittäminen ei vaikuta siihen kokonaistuomioon millään tavalla, mutta virallisesti ja nykyisen lain mukaan ne pitäisi tutkia. Kyllä meidän pitäisi uskaltaa täällä talossa tehdä rohkeita valintoja ja tehdä sitä lainsäätäjän perustyötä ja suunnata niitä poliisin esitutkintaresursseja oikeaan suuntaan isojen, monimutkaisten, vakavien rikosten selvittämiseen. Tässä kyllä pitää lopettaa kaikkien poliitikkojen pään laittaminen pensaaseen, ja pitää ihan oikeasti meidän ottaa vastuuta tästä, eikä niin, että arjessa poliisi ottaa sitä vastuuta.

Kuitenkin olen vähän huolissani tästä keskustelun sävystä, että me voisimme tinkiä oikeusturvasta, jotta rikokset selviävät. Se on aika vaarallinen polku, arvon kollegat. Itse ainakin uskon ihan viimeiseen asti siihen periaatteeseen, että mieluummin yhdeksän syyllistä henkilöä kävelee vapaaksi kuin yksi syytön tulee tuomituksi. Se on erittäin vaarallista, jos me alamme tinkiä oikeusturvasta, jotta saataisiin rikosten selviämistilastot kuntoon. Tämähän ei tietenkään tarkoita sitä, etteikö poliisille pitäisi antaa riittäviä resursseja, ja sen me haluamme varmasti kaikki yli puoluerajojen täällä antaa.

17.29 Ben Zyskowiec kok: Arvoisa herra puhemies! Tämähän perustuu EU:n direktiiviin, ja kyllä tässä vähän tulee mieleen se, että kun EU:ssa on paljon jäsenmaita ja voi sanoa, että myös poliisin ja syyttäjien ja tutkinnanjohtajien toiminta eri EU-maissa on vähän eritasoista, niin olisiko tässä käynyt niin, että Suomessa me joudumme tiukentamaan omaa lainsäädäntöämme sellaisten ongelmien takia, joita on esiintynyt ja esiintyy ehkä joissakin muissa EU-maissa. Mutta toisaalta olen hyvin tyytyväinen siitä, että täällä esimerkiksi edustajat Räsänen ja Kurvinen toivat vahvasti esiin sen tarpeen, että poliisi voisi tietyissä tilanteissa jättää täysin merkityksettömät, pienet sivurikkeet tutkimatta omalla päätöksellään ja keskittyä oleelliseen. Esimerkiksi juuri voi olla joku valtava huumejuttu, jossa on sitten lukuisia käyttörikoksia, niin kuinka pitkälle näitä pitää tutkia, jos ja kun se on pois sitten oleellisemmasta? Nythän syyttäjä voi tehdä näitä ratkaisuja, mutta poliisi ei voi. Ja

Pöytäkirja PTK 96/2016 vp

toivon, herra puhemies, että hallintovaliokunnassa ja tietysti sisäministeriössä ja oikeusministeriössä tätä asiaa nyt edistettäisiin.

Edustaja Kurvisella oli erinomainen puheenvuoro. Valitettavasti se loppua kohti vähän huononi. (Naurua) Eli en tietystikään minä eikä kukaan tässä salissa ole sillä kannalla, että mitkä tahansa toimet olisivat oikeutettuja, kunhan vain rikokset selviäisivät. On ihan selvää, että täällä ei hyväksytä kidutusta eikä myöskään esimerkiksi sellaisia pidätysaikoja, jotka vielä silloin, kun tulin eduskuntaan aikoinaan, olivat ihan luonnollisia. Mutta minä olen sitä mieltä, että nykyinen oikeusturva olisi ollut ihan riittävä.

17.31 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Zyskowicz tässä kyllä osui ihan naulan kantaan, kun hän pohti tätä oikeuskäytäntöä muissa EU-maissa ja sitä, kuinka ikään kuin tässä tulemme hieman kuin direktiivin yliajamaksi. Uskon, että jos tätä liikkumavaraa tässä olisi ollut, niin valiokunnan mietintö olisi ollut ehkä hieman toisenlainen, mutta kun sitä ei ollut, niin jouduimme harkiten sitten menemään sen mukaan kuin ohjeet ovat tulleet, ja tämä on tätä uutta EU-aikaa.

Vielä yhden asian tässä nostaisin esiin, ja se on tämä avustajan uusi aktiivinen rooli. Kun hänellä on nyt ollut mahdollisuus vain istua ja kysyä joitakin kysymyksiä, niin nyt hän voi osallistua keskusteluun niin tämän epäillyn kanssa kuin syyttäjänkin kanssa. Vaikka hän ei voi ohjata sitä keskustelua, hän voi silti olla aktiivinen, ja tämä on kyllä hyvin merkittävä turvallisuustekijä koko tähän prosessiin. Mutta niin kuin täällä on todettu, tämä esitutkintalain kokonaisarviointi ja katsominen on varmasti meillä edessäpäin. — Kiitos.

17.32 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! En ole varma, viittasiko edustaja Kurvinen minun aiempaan puheeseeni (Antti Kurvinen: Kehuin sitä!) — kiitos, hyvä näin — kun puhuttiin tästä oikeusturvasta ja siitä, vaarantuuko se. Me suomalaiset tuoreimman poliisibaronetrin mukaan luotamme poliisiin vielä enemmän kuin hetki sitten luotimme, eli luottamus poliisiin on vahvistunut. Silloin itse lähestyn kyllä tätä kysymystä juuri niin, että rikoksesta epäillyn oikeusturva, niin kuin edustaja Zyskowicz toi esille, nykyisellä tasolla olisi varmasti riittävä, ja kun toin nämä kotietsinnät esille, niin kyllä tämäntyyppisessä kysymyksessä en näe itse, että millään tavalla rikoksesta epäillyn oikeusturva vaarantuu siinä, että meillä poliisi — johon suomalaiset luottavat enemmän kuin mihinkään muuhun ammattikuntaan, ehkä palomiehet taisivat olla edellä ja sairaanhoitajat — menee tekemään tämän kotietsinnän vaikkapa Rovaniemellä, kun rikoksentehtyjä on pidätettynä Turussa, kun tämän päivän laki vaatii, että tämä rikoksentehtyjä täytyy laittaa autoon ja kuljettaa Turusta Rovaniemelle ja hän saa seistä paikalla siinä asunnossa, kun kotietsintä tehdään, ja tämän jälkeen hänet palautetaan takaisin Turkuun. Onhan se täysin järjetöntä käyttää meidän poliisiresursseja tämäntyyppiseen, ja sen takia toivon, että tämä sisäministeriön viime kaudella tekemä selvitys, viime maaliskuussa 2015 esitelty muistio, otetaan nyt huolelliseen käyttöön ja arvioidaan uudelleen myös tätä kotietsintää rikoksesta epäillyn oikeusturvankin näkökulmasta.

17.34 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa on hyvin laaja yhteisymmärrys löytynyt siitä, että ehkä laajemminkin tätä esitutkintalakia tulisi nyt sitten uudelleen läpikäydä. Tästä on paljon selvityksiä poliisiin ja sisäministeriön toimesta tehty siitä, minkälaisia asioita siellä olisi ehkä mahdollista muuttaa. Oikeastaan nytten tässä kyllä vetoan hallituspuolueisiin, että se viesti myös sitten ministereille menisi, jotta oikeusminis-

Pöytäkirja PTK 96/2016 vp

teriö, kenen hallinnonalaan tämänkin lain muuttaminen kuuluu, lähtisi työstämään näitä muutoksia, jotta saataisiin poliisille paremmat valtuudet siihen, että he pystyisivät esimerkiksi esitutkintavaiheessa priorisoimaan, mitkä ovat nyt todella niitä tutkintoja, joista niitä tuloksia saadaan, ja mitkä ovat sitten ehkä niitä, joilla ei ole ehkä sitten niin merkitystä tai joita tehdään sitten, kun on hieman parempi päivä. Toivomme, totta kai, että jossain vaiheessa pääsemme myös näitä poliisin resursseja nostamaan, mutta kun se päivä ei taida ihan huomenna olla, niin olisi hyvä käydä tämä lainsäädäntöpuoli nyt ainakin läpi.

17.36 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Käsittelyssä oleva lakiesitys ja valiokunnan mietintö tässä asiassa ovat hyvin perusteltuja. Tällähän pannaan täytäntöön näitä meidän rakastamiamme Euroopan unionin direktiivejä, mutta tässä asiassa nämä direktiivit kyllä takaavat kansalaisen oikeusturvan tilanteessa, jossa hän on sitten pidätettynä ja epäiltynä rikoksesta: miten hän saa käyttää avustajaa, ja onko sitten perusteltua jossakin tilanteessa esimerkiksi, että kuulustelussa tämä avustajan käyttäminen kielletään. On ymmärrettävää, että esimerkiksi kaikista törkeimmissä huumausainerikoksissa, missä on mahdollisuus, että avustajan käyttäminen saattaisi aiheuttaa vaikeuksia tälle kyseiselle tutkimukselle, kokonaisuutta tarkastellaan, mutta pitää muistaa myös, että aina ovat voimassa Euroopan alueella ihmisoikeussopimukset ja näiden ihmisoikeussopimuksien määräyksiä tulee kunnioittaa. Mutta pitää olla aina se kokonaisharkinta siitä, ovatko tämä saavutettu etu ja tapahtuva rajoitus oikeassa suhteessa toisiinsa nähden, niin kuin perustuslakivaliokunta asioita aina tarkastelee. Tämän takia tämä lakiesitys on hyvä ja perusteltu, että saadaan tähän asiaan selkeyttä nimenomaan niin, että näitä vakavimpiakin rikoksia pystytään selvittämään ilman, että tulee sen suurempia vaikeuksia, kun laki on selkeäsanainen ja yksiselitteinen.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 99/2016 vp sisältyvien 1.-7. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ajoneuvoliikennerekisteristä annetun lain, henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetun lain 28 §:n ja henkilötietojen käsittelystä Tullissa annetun lain 17 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 129/2016 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 21/2016 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Käsittelyn pohjana on liikenne- ja viestintävaliokunnan mietintö LiVM 21/2016 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

17.37 Kari Kulmala ps: Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ajoneuvoliikennerekisteristä annettua lakia. Esityksen tarkoituksena on tehostaa ajoneuvojen

Pöytäkirja PTK 96/2016 vp

sähköisiä rekisteröintimenettelyitä. Uudella lailla edistettäisiin hallitusohjelman tavoitetta rakentaa julkiset palvelut käyttäjälähtöisiksi ja digitaalisiksi, että julkisen talouden kannalta välttämätön niin sanottu tuottavuusloikka onnistuisi. Tällä edistettäisiin myös hallitusohjelman tavoitetta tietojen sujuvasta siirtymisestä viranomaisten välillä. Tavoitteet ovat erittäin kannatettavia.

Tärkeimpänä kohtana pidän sitä, että esityksessä ehdotetaan lisäksi muutettavaksi henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annettua lakia ja henkilötietojen käsittelystä Tullissa annettua lakia siten, että Liikenteen turvallisuusvirasto saisi Rajavartiolaitokselta ja Tullilta opetusluvan, taksinkuljettajan ajoluvan ja liikenneopettajan luvan myöntämiseen sekä autokoululupiin liittyvää soveltuvuusharkintaa varten tarvittavat rikostiedot. Tämä esitys onnistuessaan lisääkin viranomaistoiminnan kustannustehokkuutta ja parantaa rekisterien luotettavuutta muun muassa lisäämällä rekisteritietojen siirtämistä viranomaisten välillä. Tämän pitäisi olla meidän kaikkien etu, ja jo tässä vaiheessa kiitän hallitusta hyvästä esityksestä, joka toivottavasti menee maaliin saakka.

Liikennesektorin viranomaistoimintaa ja palveluja tulee tehostaa ja kehittää jatkossakin purkamalla tarpeetonta säätelyä ja edistämällä sähköisten menettelyjen ja palvelujen käyttöä. Toivonkin, että tällaisia esityksiä tulee hallitukselta jatkossakin lisää.

17.39 Antti Kurvinen kesk: Arvoisa puhemies! Voi kai todeta, että digiloikka etenee. Kaikki toimenpiteet, joilla saadaan nykyaikaisia sähköisiä teknologioita ja tätä meidän nettimaailmaa hyödynnettyä enemmän viranomaistoiminnassa, pitää ehdottomasti ottaa käyttöön. Kyllä tässä on tainnut sillä lailla valitettavasti käydä — ihan lähimaihin, vaikkapa Vieroonkin, verrattuna — että Suomi on vähän pudonnut tästä informaatioyhteiskuntien ja tietoyhteiskuntien kehityksestä ja nyt sitten joudumme Sipilän hallituksen johdolla kuromaan tätä välimatkaa pois, mutta onneksi tämmöisiä loikkia silti otetaan.

Kun me menemme maailmaan, jossa kaikki on tuolla kuidun päässä, tieto liikkuu ja informaatio liikkuu nopeasti verkoissa, niin tietosuoja on erittäin tärkeä asia, mutta siinäkin nyt Suomessa ehkä vähän tasapainoillaan sen kanssa, että miten meillä on riittävä suoja mutta että me emme sitten mene ihan älyttömyyksiin. Olen edustaja Kulmalan kanssa täysin samaa mieltä siitä, että kyllä pitää olla mahdollista joustavasti viranomaisten vaihtaa tietoja, että saadaan päätökset ihmisille ja yrityksille nopeasti ja että sitten myös turvallisuusviranomaiset, kuten vaikka Rajavartiolaitos tai sitten poliisi, voivat hoitaa oman tehtävänsä ja pitää meidän arkipäivän turvallisena.

17.41 Ari Torniainen kesk: Arvoisa puhemies! Kuten edelliset puhujat ovat jo todenneet, tämä hallituksen esitys lisää viranomaistoiminnan kustannustehokkuutta ja parantaa myöskin rekisterien luotettavuutta. Se on hyvä asia. Tämä hallituksen esitys on nimenomaan sitä digiloikkaa eteenpäin, jota me kaipaamme, ja myöskin viedään eteenpäin, ei ainoastaan jäädä pohtimaan asioita.

Tällä hallituksen esityksellä tehostetaan muun muassa ajokortti- ja muita lupamenettelyjä. Sitä ajokortin ja muun luvan hakemista helpotetaan. Se on myöskin ihmisille, kansalaisille, hyvä asia, että ei tarvitse enää montaa kertaa käydä vaikkapa passikuvassa: siellä viranomaisten tiedostoissa ne tiedot välittyvät jo sujuvasti. Tällä esityksellä saadaan myös kustannussäästöjä sekä Trafille että sitä kautta kansalaisille, kansalaisten elämä myöskin helpottuu.

Pöytäkirja PTK 96/2016 vp

Sitten suhde hallitusohjelmaan. Tämä hallituksen esitys on myöskin sitä ihmisten arjen ja työn sujuvoittamista ja myöskin normien ja byrokratian purkamista. Tässä nimenomaan julkisten palveluiden rakentaminen tulee käyttäjälähtöiseksi ja ensisijaisesti digitaaliseksi, jotta me saamme onnistumaan sen tuottavuusloikan, jota tavoitellaan.

Tässä on hyvä asia myöskin se, että nyt julkinen hallinto sitoutuu kysymään kansalaisilta ja yrityksiltä samaa tietoa ainoastaan yhden kerran. Se on hyvä asia, ettei useasti tarvitse vaivata kansalaisia. Se on myöskin hyvä, että tietojen siirtyminen viranomaisten välillä nyt sujuvoituu.

17.43 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämä lakiesitys ajoneuvoliikennerekisteristä annetun lain muuttamisesta on todella hyvä esitys ja vastaa hallitusohjelmassa mainittua digitalisoinnin tavoitetta. On erittäin hyvä asia, että tämäkin lakihanke vie meitä digitalisaatiossa pikkuisen eteenpäin, mutta onhan toisaalta kummallista, että tällä hetkellä me voimme esimerkiksi veroilmoituksen täyttää netissä aika pitkälti tai tehdä joitain muutoksia omiin verotietoihimme suoraan netissä ilman sen suurempaa vaivaa mutta sitten ajoneuvorekisteriasia on vähän toinen. Mutta nythän tässä sitä korjataan.

Tietenkin kun digitalisaatiota harjoitetaan ja viedään näitä asioita eteenpäin, me aina törmäämme tietosuoja-asiaan. Suomessa varsinkin terveydenhuoltopuolella tietosuoja on vietty älyttömän pitkälle, mikä sinänsä on hyvä asia. Se on myös intymiteettisuoja-asia: ihmisten tiedot eivät saa olla kaikkien käytettävissä, ja se on selvä asia. Mutta tämän viranomaispuolen hoitaminen niin, että voimme hoitaa näitä, vaikka autorekisteröintiasioita tai mitä muuta tahansa asiaa, digitaalisessa muodossa mahdollisimman juohevasti, palvelee tätä meidän Suomen yhteiskunnan kustannusten säästämistä. Meidän on pakko tähän mennä. Olemme jääneet valitettavasti aika pitkälti jälkeen muun muassa eteläisestä naapurista Virosta, jossa nämä asiat ovat paljon paljon pitemmällä kuin meillä. Vaikka olevinaan meillä Suomessa oltiin aikanaan digitalisaation esimerkkimaana, niin nyt olemme jääneet tässä asiassa jälkeen — mutta ei se mitään, onhan hiihtokilpailuissakin pieni jälkimatka vain innoke siihen, että hiihdetään vähän lujemmin.

Toivon, että tällaisia esityksiä hallitus tuo tämän hallituskauden aikana lisää ja sitten aikanaan, kun uusi hallitus vuosien, vuosien kuluttua aloittaa, se jatkaa tätä samaa linjaa.

17.44 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Digiloikkaan on helppo kyllä yhtyä. Me olimme aikanaan näissä asioissa varmasti edelläkävijöitä, Nokian ja monen muun johdolla otimme ensimmäisenä niitä käyttöön. Ja kun esimerkiksi eteläinen naapurimaamme, mihin edustaja Hoskonenkin viittasi, Viro, tuli myöhemmin, niin he saivat toki näin ollen parempaa ja uudempaa tekniikkaa ja teknologiaa käyttöön.

Meillä on nyt tällaisen päivittämisen paikka. Pidän tätä erittäin myönteisenä, että näitä järjestelmiä muutetaan sähköiseen muotoon, ja myös sitä, että ne keskustelisivat paremmin toistensa kanssa, ja myös sitä, että sähköiset rekisteriotteet tulevat, että enää ei tarvitse niitä autoihin printata, sillä ne löytyvät kuitenkin tänä päivänä jo kaikkien poliisiautojen yhteydestä, jos rekisteritietoja pitää tarkastaa.

Yksi sellainen asia, kun nämä nyt muuttuvat digitaalisiksi, on hallituksen suunnittelema, sinänsä minusta aika järjetön moottoripyörien vero, joka on itse asiassa syntymässä tietojeni mukaan sellaiseen malliin, että sitä ei voisikaan, niin kuin autot tällä hetkellä voidaan, ottaa pois rekisteristä, että veroa ei tulisi. Minä tiedän useita moottoripyöräharrastajia, joilla on lukuisia moottoripyöriä. He eivät voisi niitä pois saada, vaan heille tulee mak-

Pöytäkirja PTK 96/2016 vp

su, jos he eivät siirrä niitä esimerkiksi sitten sinne Viroon kirjoille. Onhan se aivan järjettöntä, jos meidän rekisterit ovat sähköiset, että näitä laitteita ei voida ottaa samalla tavalla kuin autoja pois käytöstä ja näin myös tuon käyttömaksun piiristä.

Kun tässä nyt puhutaan ajoneuvoliikennerekisteristä, niin haluan nostaa tämän esille, kun hallitus tätä mallia vielä valmistelee, että otettaisiin pohdintaan se, että myös moottoripyörille tämä vero olisi kohtuullinen ja järkevä, jos se on pakko käyttöön ottaa.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 129/2016 vp sisältyvien 1.-3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain ja tasa-arvovaltuutetusta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 98/2016 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 4/2016 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Käsittelyn pohjana on työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö TyVM 4/2016 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

17.47 **Kari Kulmala ps:** Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annettua lakia ja tasa-arvovaltuutetusta annettua lakia, millä mahdollistetaan toimenpiteet sovintoon pääsemiseksi sekä sen vahvistamiseksi syrjintäepäilyä koskevissa tilanteissa.

Pidän sovittelua tällaisissa tapauksissa erittäin tärkeänä ja ensisijaisena toimenpiteenä, vaikka se ei aina ole mahdollista.

Lain mukaan sovitteluun pitää olla edellytykset. Sovittelu edellyttää kaikkien osapuolten suostumusta, ja suostumuksen voi peruuttaa missä tahansa sovittelun vaiheessa. Sovittelun tavoitteena on auttaa kaikkia osapuolia löytämään keskenään heitä tyydyttävät ratkaisut — joskus ne ovat kompromisseja — ja keinot rikoksesta tai riidasta aiheutuneiden haittojen hyvittämiseksi. Sovittelijoina toimivat tehtävään koulutetut vapaaehtoiset henkilöt ammattihenkilöstön ohjauksessa ja valvonnassa.

Sovittelusta on yleisesti ottaen hyvät kokemukset, ja ne vähentävät riita-asioiden käräjäoikeuksiin viemistä huomattavasti. Oikeudenkäyntiin verrattuna sovinto on siten edullinen ja nopea oikeusturvakeino.

Esityksellä paitsi parannetaan oikeussuojan mahdollisuuksia myös yhtenäistetään tasa-arvolain ja yhdenvertaisuuslain säännöksiä. Hallituksen esitys parantaisi sukupuoleen perustuvaa syrjintää kokeneen oikeusturvaa vahvistamalla tasa-arvolain matalan kynnyksen oikeussuojakeinoja. Esitys myös yhdenmukaistaisi tasa-arvolain ja yhdenvertaisuuslain oikeussuojakeinoja. Nämä kaikki ovat meille erittäin tärkeitä seikkoja. Tässä hallituksen esityksessä ehdotetut muutokset vahvistavat osapuolten oikeussuojaa tuomalla lainsäädän-

Pöytäkirja PTK 96/2016 vp

töön matalan kynnyksen keinon ratkaista syrjintäepäilyt, ja mielestäni tämä esitys on enemmän kuin tarpeellinen.

Myös työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on pitänyt esitystä tarpeellisena ja tarkoituksen mukaisena, vaikkakin kiinnittää huomiota siihen, ettei esityksessä ole käsitelty sovintomenettelyn toimimista opetuksessa ja koulutuksessa. Kuten valiokuntakin toteaa, perusopetuslain mukaisessa opetuksessa olevien oppilaiden, sekä alaikäisten että aikuisten, syrjinnän suojan tason tulisi olla samanlainen kuin muussa koulutuksessa ja myös vastata yhdenvertaisuuslain säännöksiä. Tämä seikka on hallituksen saatava vielä muutettua.

17.50 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa puhemies! Tämä lakiesitys on mielestäni saanut mietinnössä sellaisen lopullisen muodon, joka on minun mielestäni erittäin hyvä ja kannatettava. Miesten ja naisten välinen tasa-arvo on mielestäni Suomessa erittäin hyvällä tasolla. Onhan meillä asioita, jotka kaipaavat parannusta. Hieman ihmettelen sitä, että tämä näin tärkeänä pidetty asia ei ole eduskunnassa herättänyt tämän suurempaa mielenkiintoa. Ainakin tuolla julkisilla foorumeilla, kun asioista keskustellaan, silloin on valtava määrä asiantuntijoita, mutta eduskunnan suuren salin näkökulmasta tämä asia ei näköjään olekaan kovin mielenkiintoinen. Mutta erittäin hyvä ja tärkeä se ehdottomasti on.

Joka tapauksessa tasa-arvoasia tällä lakiesityksellä menee hyvän matkaa eteenpäin. Nimittäin tämä sovinnon mahdollisuus tässä menettelyssä, jossa tasa-arvoasioita käsitellään oikeusistuimissa — tai riita-asioissa yleensä — on erittäin hyvä asia. Aina kun pystytään asiat sopimaan, ettei tarvitse lakitupaan mennä, ja pystytään asiat sopimaan niin, että se tyydyttää molempia osapuolia, se on ehdottomasti se paras ratkaisu.

Ja, arvoisa puhemies, parasta tässä vielä on se, että lakia muutetaan myös tasa-arvovaltuutettua koskien niin, että hänen tehtäviinsä lisätään tämä sovinnon edistämistä koskeva tehtävä, mikä minun mielestäni on erittäin hyvä, koska sillähän säästetään selvästi yhteiskunnan varoja ja ennen kaikkea saavutetaan se tilanne, joka sovinnonteossa yleensä aina on: kun sovitaan asiat, niin yleensä molemmille jää hyvä mieli ja silloin asiat etenevät juohevasti. Mutta jos tuomioistuin lausuu asioita, niin tuomioistuinhän tekee päätöksiä aina sen perusteella, mitä näyttö on, ja sen jälkeen sitten jompikumpi osapuolista yleensä on aika tyytymätön lopputulokseen. Mutta sovinnon jälkeen kaikki ovat tyytyväisiä.

Tällaisia lakiesityksiä soisi tulevan yhä enemmän eduskunnan käsittelyyn.

17.52 Antti Kurvinen kesk: Herra puhemies! Niin kuin täällä keskustelussa on tullut esille, yleensä usein riita-asioissa, on kysymys sitten vaikka työsuhteen päättämisestä tai sitten jostain taloudellisestakin riidasta, vaikka siinä kumpikaan osapuoli ei ikään kuin voitaisi ja kansanomaisesti riita pantaisiin keskeltä poikki, siinä jää kuitenkin molemmille osapuolille parempi olo siitä, että he kokevat, että tämä asia tuli paremmin ratkaistua. Aina sitten kun mennään oikeudenkäyntiin ja joudutaan hakemaan ratkaisu oikeudesta, kyllä se henkisellä tasolla jättää enemmän jälkiä. Ehdottomasti sovittelua pitää edistää, ja varsinkin semmoisissa pienemmissä riitatapauksissa me tarvitsisimme enemmän foorumeita, missä voisi sovittelua. Esimerkiksi lasten huoltajuutta koskevilla asioilla tästä niin sanottu Follo-sovittelusta on erittäin hyviä kokemuksia.

Nyt puheena on kysymys tasa-arvosta sukupuolten välillä ja sovittelusta näissä syrjintätilanteissa, ja kyllähän tosiasia on se, että kaikenlainen syrjintä ja kiusaaminen on vitsaus tai kansantauti suomalaisissa kouluissa ja työpaikoilla. Se tällä hetkellä syrjäyttää valtavasti ihmisiä. Meidän pitää tehdä kaikki, mitä me voimme, syrjimisen ja kiusaamisen eh-

Pöytäkirja PTK 96/2016 vp

käisemiseksi. Tietysti sellainen asia, mikä on erittäin tärkeä mainita tässäkin, on se, että vakavammat rikokset ja vakavammat laiminlyönnit yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa kohtaan eivät yleensä sovi sovitteluun ja ketään ei koskaan saa pakottaa sovitteluun. Jos ihminen haluaa hakea oikeussuojaa muualta, tehdä rikosilmoituksen tai lähteä käräjöimään, hänellä pitää olla siihen aina oikeus.

17.54 Heli Järvinen vihr: Arvoisa puhemies! Tämä lakiesitys on pääosiltaan hyvä ja kannatettava, vie asioita eteenpäin ja tuo ikään kuin lisää työvälineitä asioiden selvittelyyn. Kun täällä on pidetty niin monia sovittelua korostavia ja arvostavia puheenvuoroja, en kuitenkaan voi olla muistuttamatta siitä, että on myös niitä riitatilanteita, joihin sovittelu yksinkertaisesti sopii huonosti. Sovittelua itse tekevien ihmisten mielestä tällainen on lähisuhdeväkivalta, jossa usein on fyysistä riippuvuutta, henkistä riippuvuutta, taloudellista riippuvuutta ja alistussuhteita, ja vaikka kumpikin osapuoli olisi halukas sovitteluun, lopputulos voi olla siitä huolimatta jommankumman osapuolen kannalta kohtuuttoman huono. Näissä tilanteissa sovittelua pitäisi käyttää vain hyvin harkiten ja poikkeuksellisesti.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Edustaja Kulmala, kaiketi nyt normaali puheenvuoro.

17.55 Kari Kulmala ps: Arvoisa puhemies! Kommentoin tässä edustaja Järvisen puhetta sillä tavalla, että ymmärtääkseni lähisuhdeväkivallassa ei voida käyttää sovittelua rikosasioissa.

17.55 Heli Järvinen vihr: Arvoisa puhemies! Lähisuhdeväkivallassa voidaan osittain käyttää sovittelua, se on mahdollista, ja se on se syy, minkä takia halusin puheenvuoroni käyttää. Lähisuhdeväkivalta isolta osaltaan on nykyään onneksi muutakin kuin asianomistajarikos, eli jos näemme pahoinpidellyn puolison, poliisilla on oikeus nostaa siitä tutkinta ja tehdä syyte riippumatta siitä, että puoliso itse sitä ei haluaisi. Mutta tiedän, että parisuhdeväkivaltaankin sovittelua käytetään ja joskus, joissain harvoissa tilanteissa, siitä myös saadaan hyviä tuloksia, mutta kuten sanoin, vain hyvin harkiten ja poikkeuksellisesti.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 98/2016 vp sisältyvien 1.—2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

6. Lakialoite laiksi rikoslain 20 luvun 11 §:n kumoamisesta

Lakialoite LA 35/2016 vp Veera Ruoho ps ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 96/2016 vp

Keskustelu

17.56 **Veera Ruoho ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä lakialoitteessa seksuaalisesta ahdistelusta ehdotetaan säädettäväksi virallisen syytteen alainen rikos. Seksuaalinen ahdistelu on säännelty rikoslain 20 luvun 5 a §:ssä, jonka mukaan "joka kosketelemalla tekee toiselle seksuaalisen teon, joka on omiaan loukkaamaan tämän seksuaalista itsemääräämisoikeutta, on tuomittava, jollei teosta muualla tässä luvussa säädetä rangaistusta, seksuaalisesta ahdistelusta sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi". Seksuaalinen ahdistelu on tällä hetkellä asianomistajarikos, jolloin poliisilla on velvollisuus tutkia asiaa vain, jos asianomistaja vaatii rikoksesta rangaistusta.

Arvoisa puhemies! Hieman taustaa: Kun seksuaalinen ahdistelu tuli rikoslakiin 2014, näiden rikostutkintojen määrä oli reilun vuoden jälkeen suuri, mikä osoitti, että laille oli tarve ollut olemassa. Seksuaalinen ahdistelu tarkoittaa tyypillisesti tapauksia, joissa joku koskettaa toista henkilöä luvatta genitaalialueelle, pakaroihin tai rintoihin niin, että kohde kokee tuon seksuaalisena — ja esimerkkinä uudenvuodenyöltä: teon kuvauksina oli läppimistä, puristelua ja kasvojen nuolemista. Helsingin poliisilaitoksen mukaan ahdistelija on yleensä uhrille tuntematon, mutta Raiskauskriisikeskus Tukinainen kertoo, että heihin ovat ottaneet yhteyttä myös ihmiset, jotka ovat kertoneet joutuneensa seksuaalisen ahdistelun kohteeksi etenkin työpaikallaan. Seksuaalisen ahdistelun uhrit kokevat monta kertaa pelkoa työn jatkumisen puolesta, ja he miettivät, voiko tehdä rikosilmoitusta ja mitä siitä seuraa.

Arvoisa puhemies! Tämän lakialoitteen yhtenä kimmokkeena olivat tosiaan näiden viime uudenvuodenyönä Helsingissä tehdyiksi epäiltyjen ahdisteluiden tutkintaongelmat. Helsingin poliisilaitoksen päällikkö Lasse Aapio kertoi, kuinka oli asianomistajia, jotka eivät vaatineet rangaistusta mutta halusivat rikokset kuitenkin poliisin tietoon. Seksuaalisen ahdistelun muuttaminen virallisen syytteen alaiseksi on perusteltua myös siksi, että Suomi korostaa ihmisoikeuksia, mukaan lukien oikeutta turvallisuuteen ja ruumiilliseen koskemattomuuteen. Ihmisiä tulee suojella kaikenlaiselta seksuaaliselta ja sukupuoleen perustuvalla väkivallalla. Emme voi myöskään vähätellä seksuaalisen ahdistelun mahdollisia pitkäkestoisiakin vaikutuksia uhrin elämään.

Arvoisa puhemies! Lisäksi seksuaalisen ahdistelun erityisen toimenpiteistä luopumissäännöksen kumoamisen tarkoituksena on vähentää seksuaaliseen ahdisteluun syyllistyneen mahdollisuuksia välttää rikosoikeudellisia seuraamuksia esimerkiksi painostamalla asianomistajaa peruuttamaan tekemänsä rikosilmoitus tai pyytämään syytteen nostamatta jättämistä. Säännöksen kumoamisella ilmaistaisiin yhteiskunnan pitävän seksuaalista ahdistelua rangaistavana tekona, jonka moitittavuus ei riipu siitä, haluaako asianomistaja syytettä nostettavaksi vai ei. Seksuaalisesta ahdistelusta syyttäminen asettamatta asianomistajan pyyntöä erityiseksi perusteeksi jättää syyte nostamatta saattaisi myös vähentää seksuaalisen ahdistelun uhreihin kohdistuvaa painostusta. Toisaalta asianomistajan pyyntö jättää syyte nostamatta olisi edelleen mahdollista ottaa huomioon yhtenä tekijänä kohtausperustetta sovellettaessa.

18.01 **Kari Kulmala ps**: Arvoisa puhemies! Seksuaalinen ahdistelu on tällä hetkellä asianomistajarikos, jolloin poliisilla on velvollisuus tutkia asiaa vain, jos asianomistaja vaatii rikoksesta rangaistusta.

Pöytäkirja PTK 96/2016 vp

Mielestäni tässä on ongelma, koska asianomistajana voi olla myös vajaavaltainen, jolla ei ole huoltajaa tai muuta sellaista mukana, tai kyseessä on henkilö, jonka pitäisi olla vajaavaltainen, mutta häntä ei ole siksi kirjattu. Alle 18-vuotiaan lapsen kohdalla vajaavaltaisuus on selvää, mutta ei henkilön kohdalla, joka kehityksensä tai muun seikan vuoksi voisi olla vajaavaltainen mutta ei sitä ole. Vajaavaltaisella tarkoitetaan alaikäistä eli alle 18-vuotiaista henkilöä sekä sellaista täysi-ikäistä henkilöä, joka on julistettu vajaavaltaiseksi. Vajaavaltaiseksi julistettu voi itse päättää henkilöönsä koskevasta asiasta vain silloin, jos hän kykenee ymmärtämään asian merkityksen. Tämä edellyttää riittävän ymmärryksen olemassaoloa. Vasta riittävän ymmärryksen puuttuessa hänen edunvalvojallaan on oikeus päättää asiasta. Mutta entä jos tätä edunvalvojaa ei ole mukana esimerkiksi torilla, missä mahdollinen seksuaalinen ahdistelu tapahtuu?

Tässä lakiesityksessä ollaan seksuaalista ahdistelua ehdottamassa säädettäväksi virallisen syytteen alaiseksi rikokseksi. Seksuaalinen rikos aiheuttaa aina uhrissa vammoja. Seksuaalirikoksen uhri on kuten puu, joka vaurioituu mutta jää elämään. Seksuaalirikosta ei välttämättä ymmärrä, ellei sitä ole itse kokenut, olipa sitten kohteena mies tai nainen.

Mielestäni tämä lakimuutos on hyvä, ja toivottavasti se pääsee maaliin saakka.

18.03 Laura Huhtasaari ps: Arvoisa puhemies! Tämä lakialoite on lähtöisin poliisien toivomuksesta.

Seksuaalinen ei-toivottu käytös on halventavaa, nöyryyttävää ja vihamielistä. Oikeus koskemattomuuteen on korkeimpia arvoja. Seksuaalisen ahdistelun virallisen syytteen alaiseksi muuttaminen on perusteltua, koska Suomi korostaa ihmisoikeuksia, mukaan lukien oikeutta turvallisuuteen ja ruumiilliseen koskemattomuuteen. Ihmisiä tulee suojella kaikenlaiselta seksuaaliselta ja sukupuoleen perustuvalta väkivallalta.

Tämä aloite on hyvä. Kannatan tätä ja toivon, että tämä etenee.

18.04 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Tämä lakialoite allekirjoitusvaiheessa on jostain syystä mennyt minulta ohi, ja haluan yhtyä tämän lakialoitteen allekirjoittajien joukkoon, joita tässä on runsas määrä. Kokoomuksesta, perussuomalaisista ja keskustasta ainakin allekirjoittajia löytyy. Oman nimeni mielelläni siihen lisäisin, niin että seksuaalinen ahdistelu muuttuisi asianomistajarikoksesta virallisen syytteen alaiseksi rikokseksi. Se on varsin perusteltua.

Tässä viitataan uudenvuoden yön tapahtumiin, mutta vastaavan tyyppisiä tilanteita voi tulla muitakin, ja ahdistelun kohteista osa saattaa jäädä saavuttamatta, taikka he eivät tule tietoon. He voivat kokea häpeää siitä, tai jonkin muun syyn takia ne eivät tule kaikki tietoon saaduksi. Sen takia on perusteltua, että voidaan käyttää esimerkiksi kamerakuvia hyödyksi tällaisten rikosten selvittämiseksi.

Haluan tähän loppuun vielä todeta, että pidän myönteisenä sitä, että pikkuhiljaa seksuaalirikosten tuomiot meillä ovat koventumassa muutenkin. Meillä on useita hyviä lakialoituksia tälläkin hetkellä eduskunnan käsittelyssä, muun muassa lakialoitteemme, jossa esitämme, että törkeät lasten seksuaaliset hyväksikäytöt eivät vanhenisi rikoksina koskaan. Silloin tietysti jo puhutaan aivan eri tason rikoksista kuin tässä. Mutta tällainen lääppiminen, seksuaalinen ahdistelu ei kuulu hyviin tapoihin, ja niin kuin edellä on kuvattu, kaikkien koskemattomuus pitää turvata, ja tämä osaltaan on vahvistamassa sitä.

Pöytäkirja PTK 96/2016 vp

18.06 **Sami Savio ps:** Arvoisa puhemies! Edustaja Ruoho on lakialoitteessaan ottanut kantaa kansalaisten yleisen oikeustajun ja myös yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden kannalta erittäin merkittävään asiaan. Kyse on nimittäin rikoksen uhrin asemasta ja hänen oikeuksistaan. Uhrin asemaahan korostettiin tänään myös erään toisen lakiesityksen käsitelyssä.

Arvoisa puhemies! Toisinaan rikoksen ja varsinkin seksuaalirikoksen uhria voi vaivata niin suuri häpeäntunne, että hän saattaa alkaa kuvitella antaneensa rikokseen jonkin tiedostamattoman yllykkeen. Tällaisessa tapauksessa hän voi myös alkaa ymmärtää rikoksentekijää, ja häntä saattaa alkaa vaivata niin sanottu Tukholma-syndrooma. Uhri ei tällaisissa tapauksissa välttämättä halua tai pysty vaatimaan rikoksentekijälle kuuluvaa rangaistusta, vaikka se olisikin täysin oikeutettua.

Arvoisa puhemies! Tämä lakialoite on hyvin kannatettava ja mahdollistaa seksuaalirikoksen tekijän rankaisemisen, vaikka asianomistaja ei pystyisikään rangaistusta vaatimaan. Seksuaalinen ahdistelu tulisi nyt virallisen syytteen alaiseksi rikokseksi. Aiheeseen heijastuu myös käsitys kansalaisten yleisestä oikeustajusta ja sen toteutumisesta.

Paljon on puhuttu muun muassa seksuaali- ja väkivaltarikoksista annettavien tuomioiden pituudesta, minkä edustaja Heinonenkin toi edellisessä puheenvuorossaan hyvin esille. Mielestäni näitä tuomioita ja rangaistuksia tulisi koventaa. Vaikka tämä lakialoite ei suoraan liitykään rangaistusasteikon tiukkuuteen, on se kuitenkin selkeä signaali siitä, että (Puhemies koputtaa) meidän lainsäätäjien tulee ottaa seksuaalirikoksiin selvä nollatoleranssi.

18.08 **Veera Ruoho ps:** Arvoisa puhemies! Haluaisin kiittää tässä edustajakollegoita hyvistä puheenvuoroista, ja erityisesti kosketti ja ilahdutti se, että ymmärretään se uhrin asema, miltä se tuntuu olla tällaisen uhrina. Niin kuin aikaisemmin omassa puheessani viittasin myös, että jos tätä tapahtuu työkuultuureissa, niin sitä ihminen monta kertaa sitten pelkää sen oman työnsäkin puolesta, miten sille käy, jatkuuko se työsuhde sitten, jos ilmoittaa eteenpäin tällaisesta epätoivottavasta käytöksestä.

Eilen minä viimeksi, arvoisa puhemies, kuulin ystävältäni tapauksen ja kuvauksen, joka ilmiselvästi oli seksuaalista ahdistelua, mutta kuitenkin siinä samalla kumpikin tiedostimme sen tilanteen, että tämä tietynlainen normikulttuuri, mikä meillä on sosiaalisessa käytäytymisessä ja muussa, tavallaan estää sen, että sitä asiaa vietäisiin eteenpäin. Minä näkisin todellakin, että se helpottaisi sitä uhrin asemaa, kun se vastuu menisi niin kuin aikaisemmin, kun oli kyse pahoinpitelyn tulemisesta myöskin yksityisellä alueella virallisen syytteen alaiseksi. Vähän saman logiikan näkisin tässä asiassa tarpeellisena. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 96/2016 vp

7. Lakialoite laiksi yliopistolain 1 §: n muuttamisesta

Lakialoite LA 38/2016 vp Heli Järvinen vihr ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Keskustelu

18.10 Heli Järvinen vihr (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä asia on täällä käsittelyssä jo toiseen kertaan, mikä on tietysti eduskunnan arvovallalle ja työskentelytaidoille hieman omituista. Toivoisinkin, että kun jatkossa tulee samansisältöisiä lakialoitteita, nämä voitaisiin käsitellä samalla kertaa.

Asia on kuitenkin vakava. Savonlinnasta ollaan lakkauttamassa opettajankoulutuslaitosta 1.8.2018 lukien. Opettajankoulutuslaitoksessa opiskelee noin 900 opiskelijaa, ja sen kokonaisvaikutus Savonlinnan aluetalouteen on noin 12 miljoonan euron liikevaihto sekä 300 työpaikkaa. Väkilukuun suhteutettuna opiskelijamenetysten vaikutus on sama kuin jos Helsingin yliopistosta puolet lakkautettaisiin Helsingistä.

Pääministeri Juha Sipilä on luvannut, että Savonlinnaa kompensoidaan tästä lakkautuksesta sillä tavalla, että Savonlinnan aluekehitystilanne tulee olemaan parempi kuin ennen OKL:n lakkautusta. Tätä varten on perustettu myös työryhmä valmistelemaan mahdollisia kompensatioita. Opettajankoulutuslaitoksen lakkautuksesta aiheutuvien menetysten kompensoimiseksi keskeisin toimenpidekokonaisuus ovat koulutuksen ja osaamisen kehittämiseen liittyvät toimenpiteet, joilla tuetaan ja vahvistetaan Savonlinnan elinvoimaisuutta, elinkeinorakennetta ja elinkeinoelämän kehittymismahdollisuuksia kaikkein kestävimmin ja pitkäjänteisimmin. Kaikkein tärkeintä on nyt, että pääministeri lunastaa lupauksensa ja että Savonlinnalle annetaan konkreettisenä ja varmana kompensaatona vähintään yhtä paljon koulutuspaikkoja kuin menetämme opettajankoulutuslaitoksen lakkautuksen seurauksena. Tästä syystä kaupungin johto edellyttää, että maan hallitus aidosti pohtii Savonlinnalle 420:tä lisäaloituspaikkaa Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoululle.

Koulutusalojakin on mietitty. Puurakentamisen ja teollisuuden digitalisaation insinööri-koulutukset 100 uudella aloituspaikalla perustuvat Savonlinnan asemaan Suomen suurimpana mekaanisen metsäteollisuuden keskittymänä sekä kaupungin Teknologiapuistossa sijaitsevan Kuitulaboratorion ainutlaatuisen teollisuuden teknologiatuotteiden tuotekehitysympäristöön. Toinen keskeinen koulutusavausesitys on kuntoutusalan koulutuksen valtakunnallinen osaamiskeskittymä 100 aloituspaikalla Savonlinnaan osana valtakunnallista työnjakoa. Savonlinnassa on jo nyt valtakunnallisesti merkittävä hyvinvointialan keskittymä, johon kuuluvat muun muassa keskussairaala, kuntoutuskeskus Kruunupuisto, kylpylä Casino sekä työelämän kuntoutusta antava kuntoutushotelli Herttua. Myös liikunta-alan ammattikorkeakoulutus vahvistaisi Savonlinnan vahvuuksia, sillä kaupungissa on Itä-Suomen ainoa urheiluopisto ja sen infrastruktuuri-osaaminen ja hyvä vetovoimaisuus jo olemassa.

Mutta muitakin toiveita on. Opettajankoulutuksen lähtö Savonlinnasta tulee vaikuttamaan sekä vuokra- että omistusasuntomarkkinoilla todella negatiivisesti. Välitön vaikutus

Pöytäkirja PTK 96/2016 vp

on Savonlinnan Opiskelija-asunnot Oy:n ja Savonlinnan Vuokratalot Oy:n ajautuminen taloudellisesti täysin kestävämmään tilanteeseen. Kyseisten kohteiden Valtiokonttorin lainat pitäisi saada kokonaan anteeksi, koska muutoin molemmat yhtiöt menevät konkurssiin — kyseessä on noin 18 miljoonan euron panostus. Lisäksi valtiolta toivotaan 5—10 miljoonaa euroa purkuavustusta yhteensä noin 320 asunnon ylikapasiteetin purkamiseen kaupungin alueelta.

Savonlinna esittää, että valtion toimintoina sinne voisi siirtää kompensaatina esimerkiksi Museoviraston. Yliopistolta vapautuu erittäin merkittävä määrä tiloja, joiden hyödyntäminen valtion toimintojen alueellistamisella olisi järkevää. Museoviraston toimialaan kuuluvien tehtävien siirtoja tulee tehdä, koska kaupungissa on jo nykyisellään vahva ja monipuolinen museo- ja matkailualan klusteri, joka voisi kehittää museotoimialaa matkailuelinkeinon näkökulmasta. Savonlinnassa on Museoviraston yksikkö, Olavinlinna, maakuntamuseo, Metsämuseo Lusto ja lukuisia pieniä museoita.

Kaupunki esittää myös Metsähallituksen toimintojen alueellistamista Savonlinnan alueelle, ja perusteena on nimenomaan vahva metsäklusterikokonaisuus, josta meillä on paljon esimerkkejä metsäalan hallinnon, kehittämisen, museo- ja tutkimustoimintojen sijainnin puolesta sekä tietysti myöskin UPM:n, Metsä Woodin sekä Andritzin ominaisuudessa. Meillä on myös vahvaa kuitu-, energia- ja elinkaariosaamista Savonlinnan Kuitulaboratoriossa.

Savonlinnan toivelistalla ja vaihtoehtoina kompensatioille on myös väylähankkeita. Savonlinnan kaupunki esittää, että syväväylän siirto Kyrönsalmesta Laitaatsalmeen toteutettaisiin kokonaisena hankkeena ja että hankkeeseen sisällytettäisiin rautatiesillan uudistamisen vaatima 12 miljoonan euron rahoitusosuus. Junayhteys Pieksämäelle kuten myöskin Parikkalan kansainvälinen rajanylityspaikka ovat niin ikään toivelistalla.

Ennen kaikkea oleellista tässä tilanteessa on se, että sote-ratkaisujen yhteydessä myös Savonlinnan keskussairaalan päivystystoiminta ja leikkaustoiminta saadaan vahvistettua. On aivan oleellista, että saamme pitää erikoissairaanhoidon päivystystoimintaa, ja tämä linjaus pitää varmistaa. Kirurgian, sisätautien ja anestesian päivystys sekä riittävät diagnostiset palvelut tulee turvata Savonlinnan keskussairaalaan päivystysten säilyttämiseksi, tai emme pysty säilyttämään edes nykyisiä ammattikorkeakoulupaikkoja.

Mutta lopuksi kaikkein oleellista on se, että kun hallitus vähentää yhdestä kaupungista, yhdeltä alueelta näin kovalla kädellä valtion toimintoja, on ainoa kestävä keino antaa tilalle joitain muita valtion toimintoja, mieluiten opiskelupaikkoja, jos omaa yliopistoa emme saa. Jos sitten saamme lisäksi joitakin liike-elämän ja yrityselämän innovaatioita tai toteutuksia, ne ovat sitten jotakin lisää tähän, mutta aivan oleellista on nyt puhua siitä, mitä valtion toimintoja alue voi kompensaatina saada.

18.17 Antti Kurvinen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämä käsittelyssä oleva lakialoite, eli Järvinen ynnä muut, on ikään kuin sisar- tai rinnakkaisaloite lakialoitteelle 31/2016, joka on kansanedustajien Kaj Turunen ja Hanna Kosonen tekemä. Tässä lakialoitteessahan tarkoituksena on perustaa Suomeen uusi yliopisto, mikä tapahtuisi muuttamalla yliopistolakia. Tämä lakialoite kumpuaa siitä huolesta ja tuskasta, jota aloitteen ensimmäinen allekirjoittaja, edustaja Järvinen, hyvin kuvasi puheenvuorossaan, vaikeasta tilanteesta Savonlinnassa, joka syntyi, vaikka eduskunnan ja hallituksen enemmistö jotakin muuta olisi halunnut. Hallituksellahan on nyt tämä niin sanottu Savonlinna-työryhmä, joka sitten etsii näitä keinoja. Hyviä ehdotuksia tuli tuolta pöytästäkin, millä tavalla voitaisiin tätä tilannetta

Pöytäkirja PTK 96/2016 vp

ta Savonlinnan alueella helpottaa ja saada alueelle parempi tulevaisuus. Tässä en voi olla mainitsematta sitä, että saaristo-osakuntien valtionosuuksien parannushan oli yksi sellainen asia, mikä alkusyksystä tuli tietoon ja mikä omalta osaltaan vähäsen tulee helpottamaan Savonlinnan tilannetta.

Arvoisa puhemies! Rohkenen tässä kohtaa vähän ajatella yliopistoja muutenkin ja yliopistojen alueellista merkitystä. On ihan selvää, että viimeisen 20:n ja 30:n vuoden aikana ne maakuntakeskukset, joissa on yliopisto, ovat pärjänneet, kuten esimerkiksi Jyväskylä on hyvä esimerkki, ja sitten ne, joissa sitä korkeinta opetusta ei ole tarjolla, ovat pärjänneet vähän heikommin tai jopa taantuneet. Haluaisin tässä kohtaa ottaa esille yliopistokeskusten aseman. Meillä on monissa kehittyvissä maakuntakeskuksissa, kuten Seinäjoella ja Kokkolassa, yliopistokeskukset, jotka vähän niin kuin elävät joka vuosi, vuodesta toiseen, siinä epävarmuudessa, että miltä se tulevaisuus näyttää, vaikka ne tekevät alueellisesti erittäin tärkeää tehtävää. Niiden oikeudellinen asema on tällä hetkellä turhan ohut. Minusta yliopistokeskusten asema ja tehtävät pitäisi nykyistä selkeämmin kirjata yliopistolakiin.

18.19 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Yliopistokeskuksista on todellakin puhuttu tässä salissa monen monta kertaa. Välillä rahoja ollaan oltu leikkaamassa ja välillä palauttamassa, ja olen edustaja Kurvisen kanssa samaa mieltä, että lakiin kirjaus niiden kohdalla olisi perusteltua.

Tämä edustaja Järvisen aloite tietyllä tavalla osoittaa osan vihreiden tässä salissa käyttämistä aiemmista puheista hieman ainakin outoon valoon. Silloin on hallitusta täällä ryöpytetty ja syytetty tästä Savonlinnan opettajankoulutuksen lakkauttamisesta, mutta nyt edustaja Järvinen myöntää kollegoineen — tässä on allekirjoittajina Karimäki, Kasvi muun muassa vihreistä — että "hallitus ei voi määrätä ohi yliopiston autonomian niitä paikkakuntia, joilla kukin yliopisto opetusta antaa". Tämä laittaa kyllä vihreiden puheet vähintäänkin aika vankan populistisen varjon alle, kun täällä opetusministeri Grahn-Laasosta useilla kyselytunneilla, monissa muissa keskusteluissa on syytetty, että miksi hän tekee näin tai miksi hän ei puuttunut siihen. Nyt te kuitenkin kirjoitatte varsin selkeästi, että näin tämä on mennyt.

Myös entinen opetusministeri, edustaja Gustafsson on syyttänyt hallitusta, että miksi Savonlinnan OKL:ää ei pelastettu, ja me tiedämme hyvin, että edellisen hallituksen aikana, missä myös vihreät olivat ja opetusministerinä Gustafsson, Tampereen yliopisto lopetti Hämeenlinnan opettajankoulutuslaitoksen. Itse tulen siltä alueelta ja tiedän sen tuskan ja jaan tämän tuskan, mikä täällä on tuotu Savonlinnan kohdalta, eli olen täysin samaa mieltä, että näitä toimenpiteitä pitää jatkaa, niin kuin edustaja Kurvinen toi esille.

Mutta on rehellistä näissä keskusteluissa kuitenkin pitää esillä se totuus, minkä nyt myös vihreät tässä omassa lakialoitteessaan LA 38/2016 myöntävät, että hallitus ei voi määrätä eli hallitus ei ole tätä päätöstä tehnyt.

18.22 Heli Järvinen vihr: Arvoisa puhemies! Aloitan saaristo-osakuntalisistä. On hienojuttu, että ne saatiin nyt palautettua, mutta pitää muistaa, että niiden osalta kyse ei ole minikäänlaisesta yliopistokompensaatiosta Savonlinnalle, vaan ikään kuin vääryydestä, joka on muutaman vuoden tauon jälkeen korjattu.

Mitä sen sijaan tulee tähän yliopisto-asiaan: On selvää, että yksikään yliopisto tässä maassa ei voi itse päättää, mitä oppiaineita opettaa, mitä tutkintoja saa antaa, vaan se on aina ministeriön vastuulla. Ja, edustaja Heinonen, on aivan yksiselitteistä, että hallitus ei

Pöytäkirja PTK 96/2016 vp

voi sanoa yhdellekään yliopistolle, että teidän on pakko opettaa jollakin tietyllä paikkakunnalla. Mutta kyllä hallituksella on se valta, että se voi päättää omasta halustaan siitä, jos se haluaa esimerkiksi opettajankoulutusta järjestettävän jollakin paikkakunnalla. Jos ei muuta vaihtoehtoa ole, jos se ei saa Itä-Suomen yliopistoa tai Helsingin yliopistoa tai muuta yliopistoa suostumaan siihen, niin viime kädessä kyse on juuri tästä, mikä meillä nyt on pöydällä, eli uuden yliopiston perustamisesta. Tämä aloite on tehty nimenomaan sen takia, että kun kohtuullisen moni hallituksen jäsen on yrittänyt luikerrella tässä tilanteessa Itä-Suomen yliopiston hallituksen tekemän ratkaisun taakse, niin nyt, kun on pöydällä aloite omasta yliopistosta, hallituksella on se valta, jos on tahto, perustaa yliopisto ja pitää huolta siitä, että opettajia koulutetaan laajalti tässä maassa eikä vain yhdessä paikassa yhdellä paikkakunnalla Itä-Suomessa.

18.24 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei kukaan ole luikerrellut minkään taakse, vaan juuri niin toiminut kuin te olette tähän lakialoitteeseen kirjoittanut. Te kirjoitatte, että "hallitus ei voi määrätä ohi yliopiston autonomian niitä paikkakuntia, joilla kukin yliopisto opetusta antaa". Te olette kuitenkin tässä salissa syyttänyt, että hallitus on vastuussa siitä, että se loppuu. Olen samaa mieltä, että hallitus voi perustaa uusia yliopistoja, ja me otamme myös Hämeenlinnaan mielellään Hämeenlinnan yliopiston ja varmasti jokaiseen OKL-kaupunkiin oman yliopiston, jos näin päätetään tehdä, se on totta. Mutta on epärehellistä syyttää hallitusta tästä päätöksestä, että opettajankoulutus on päättyvässä Savonlinnassa. Sen päätöksen on tehnyt Itä-Suomen yliopisto, niin kuin te itsekin tässä lakialoitteessanne toteatte, ja on hyvä, että se nyt on pöytäkirjaan myös kirjoitettu.

18.25 Antti Kurvinen kesk: Herra puhemies! Aloitan nyt siitä, kun edustaja Järvinen vähän ehkä vähätteli tätä valtiosuuslainsäädännön muutosta saaristo-osakuntien osalta. Totean siinä kuitenkin, että kysymys on rahavirroista, joita tulee alueille ja joita tulee sinne kaupunkiin, ja kun ajatellaan Savonlinnan alueen elinvoimaa, niin kyllä kai sillä jokin merkitys on, vaikka ymmärrän, että tietenkään se ei korkeakoulutusta korvaa eikä tuo opiskelupaikkoja — se on toinen asia, sen eteen yhdessä tehdään töitä.

Kuitenkin vähän ihmettelen, kuten edustaja Heinonenkin, vihreitä: Varmaan kahdetkaan rattaat eivät riitä, vaan niitä rattaita on viisi tai kuusi, tai riittääkö sekään. Nyt ollaan hirveän huolissaan pienten maakuntakeskusten korkeakoulutuksesta. Kun te lähditte edelliseen hallitukseen, Kataisen—Stubbin hallitukseen, niin siellä vaikkapa Hämeenlinnan OKL lakkautettiin ja se oli aivan ok vihreille, ja nyt sitten yhtäkkiä tämä maakuntien korkeakoulutus mietityttääkin vihreitä. Eli tämä on vähän ehkä tällaista monilla rattaila ajamista tai pikkusen huonomuistisuutta.

Mutta kaiken kaikkiaan, arvoisa puhemies, minä olen varmasti keskustalaisena kansanedustajana sen takana, että voitaisiin yliopistokoulutusta laajentaa kovastikin ja perustaa uusia yliopistoja. Kyllä vaikka Seinäjoellekin sopisi aivan hyvin yliopisto. (Timo Heinosen välihuuto) — Niin. — Olen kuullut tällaisia maalais- ja kaupunkilegendoja, että 1980-luvulla suunniteltiin maa- ja metsätieteellisen Viikin koulutuksen siirtoa Seinäjoelle, ja mikä sopisi paremmin kuin tällainen elintarvikkeisiin ja maatalouteen liittyvä korkein opetus jollakin tavalla sinne ruokaprovinssin keskelle. Eli itselläni ei henkilökohtaisesti ole mitään sitä vastaan, että perustellaan uusia yliopistoja, mutta kannattaisi ehkä vihreitten-

Pöytäkirja PTK 96/2016 vp

kin eduskuntaryhmässä miettiä, että ne kannat eivät eläisi aivan vuoden välein, ja mietittäisiin jotakin linjakkuutta siinä omassa politiikassa.

18.26 Heli Järvinen vihr: Arvoisa puhemies! Kannat eivät ole eläneet, linjakkuus on kyllä säilynyt, ja myönnämme etenkin, että Kajaanin opettajankoulutuslaitoksen purkaminen ja lakkauttaminen oli ehdoton virhe, (Timo Heinonen: Eikö Hämeenlinnan?) ja siitä ollaan otettu se opiksi, että ei kannata sitä virhettä enää toistaa. Kainuussa tällä hetkellä tilanne on se, että siellä on pulaa pätevistä opettajista. Meille jää Itä-Suomeen enää yksi ainoa paikka, jossa opettajia koulutetaan, ja se on oikeasti huolestuttavaa.

Mitä Hämeenlinnaan tulee, niin sen tilanne oli hyvin erilainen, koska ainakin itse olen kuullut, että iso osa henkilökunnasta ja opiskelijoista halusi siirtyä Tampereelle. Toisaalta mitä Hämeenlinnaan tulee, ei kertaakaan Hämeenlinnasta ollut sellaisia delegaatioita, sellaisia puolustuspuheenvuoroja kuin on ollut esimerkiksi Savonlinnan osalta. Hämeenlinnan osalta myöskin löytyy päteviä opettajia. Kannattaa myös muistaa, että kun valtion toimintoja on alueellistettu, niin jos muistan oikein, sekä Lahti että Hämeenlinna ovat juuri niitä voittajia tässä kisassa, eli Hämeenlinna on myös kompensationsa saanut erilaisia toimia.

Mutta sekä edustaja Heinonen että edustaja Kurvinen puhuvat siinä asiaa, että etenkin tällaisilla aloilla, kun me puhumme opettajista, lääkäreistä, on aivan erityinen yhteinen vastuu siitä, että me kannamme huolta ja pidämme huolta siitä, että päteviä ammattilaisia riittää ympäri maata. Kuten jo kerran sanoin, yliopisto tekee päätöksen siitä, missä opettaa, mutta vain ja ainoastaan opetusministeriö ja hallitus kantavat vastuun siitä, mille ja kenelle se antaa tutkinnonanto-oikeuksia, ja nyt ne on annettu pois Savonlinnasta Joensuuhun.

18.28 Timo Heinonen kok: Arvoisa puhemies! Nyt menee jo vanhojen muistelemiseksi, mutta emme me ole Hämeessä sitä unohtaneet, että Tampere vei opettajankoulutuslaitoksen. Olin itse Hämeenlinnan OKL:n kasvatti, ja se oli pitkään ja lopetushetkeen asti Suomen paras OKL oikeastaan kaikilla mittareilla luettuna. Sieltä valmistuttiin nopeammin kuin oikeastaan mistään muusta yliopistosta maistereiksi. Sinne oli vaikeinta päästä, mikä kertoi sen vetovoimasta ja kiinnostavuudesta. Tietenkin ymmärrän sen, että henkilökunnasta osa halusi siirtää sen Tampereelle, sillä he asuvat Tampereella. Kun se henkilökunta, joka sitä aktiivisesti ajoi, eli Tampereen yliopiston johto ja osa näistä OKL:nkin opettajista, asuu Tampereella, niin totta kai oli mukava saada se yliopisto sinne, mutta ei sekään päätös suomalaisen opettajankoulutuksen tasoa ja alueellista tasapuolisuutta lisännyt. Itse en sitäkään päätöstä ymmärrä, mutta nyt ymmärrän, että vihreät ovat pitäneet sitä ratkaisua ihan hyvänä. Ja Hämeenlinna ei ole saanut tuon OKL:n lopettamisen jälkeen mitään kompensatiota valtiolta.

18.30 Antti Kurvinen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämä on viimeinen puheenvuoroni tähän asiaan ja tähän lakialoitteeseen, mutta totean nyt tässä vain, kun tätä ihan kohtalaisen tasoista korkeakoulupoliittista keskustelua on käyty, että en kyllä edustaja Järvisen tavoin vähättelisi yhdenkään maakuntakeskuksen koulutustarpeita tai sitä, mitä vahinkoa on voinut aiheutua, kun korkeakoulutusta on vähennetty.

Kuten ensimmäisessä puheenvuorossani sanoin, on ihan selkeästi todistettavissa, että yliopistolla on erittäin iso merkitys sille ympäröivälle alueelle ja niille kaupungeille, joissa yliopistoja sijaitsee. Maakuntayliopistot ovat olleet suomalainen menestystarina, joten ym-

Pöytäkirja PTK 96/2016 vp

määrän aivan hyvin sen pahan olon, mikä Hämeessä on edelleen ja mikä Hämeenlinnassa on. Kyllä minusta on erittäin tärkeää, että niin Hämeenlinnassa, Seinäjoella, Kokkolassa kuin Kajaanissakin vahvistetaan korkeakoulutusta. Minusta olisi tosi kiinnostavaa löytää tapoja, mitenkä ammattikorkeakoulut ja yliopistokeskukset voisivat yhdessä syntyä tai muodostua tämmöisiksi maakuntakorkeakouluiksi ja luoda vähän tämmöistä vaihetta numero kaksi suomalaisille maakuntayliopistoille.

18.31 Heli Järvinen vihr: Arvoisa puhemies! Tässä maassa on tehty monenlaisia korkeakoulujen lakkautuspäätöksiä, toki myös eri tutkintojen aloittamispäätöksiä. Voisin nostaa myös siitä esimerkin: Edellisellä kaudella, kun eduskunnassa olin, päätimme aloittaa uudelleen hammaslääkärikoulutuksen Kuopiossa. Siihen johtivat selkeät syyt — itäsuomalaisten hampaat olivat aika surkeassa kunnossa — ja lopputulos on nyt se, että hampaiden kunto Itä-Suomessa on selkeästi parempi. (Timo Heinonen: Kuka oli opetusministeri?) Ja selkeästi saamme hammaslääkäreitä, koulutettuja hammaslääkäreitä, pysymään Itä-Suomessa, ja se on aivan erinomaista.

Kun puhutaan opettajista, kannattaa jatkossa — sillä eivät lakkautukset tai ainakaan lakkautusuhat varmasti tähän pääty — pohtia myös sitä rahoitusjärjestelmää, jolla korkeakouluille rahaa annetaan, sillä tällä hetkellä rahaa annetaan ehkä opettaja-alalla jopa liiaksi tohtorinväitösten perusteella. Opettajankoulutuksessa se on erityisen hankalaa johtuen monesta syystä: Ensinnäkin moni henkilö hakeutuu opettajankoulutukseen halutessaan opettaa, siis on ikään kuin kutsumus, toive, opettaa lapsia tai nuoria. Ja se toinen asia on se, että jos sitten innostuu tutkimuksesta ja lähtee tekemään tohtorinväitöstyötä, niin monessa tapauksessa opettaja ei saa euronkaan lisäystä palkkaansa, ei pienintäkään muutosta työtehtäviinsä. On ilman muuta selvää, että tämä ei kannusta opettajia kouluttautumaan pidemmälle. Tästä syystä olisi syytä jatkossa pohtia sitä, voitaisiinko rahoitusperiaatteita jollain tavalla tarkistaa, jotta saisimme opettajankoulutuksen (Puhemies koputtaa) pysymään vahvana edes niillä paikkakunnilla, joilla sitä jatkossa on.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.

8. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 7.10.2016 klo 13.00. Täysistunto lopetettiin klo 18.33.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola